P.b.b.

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2. Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV./ŠTEVILKA 24 CELOVEC, DNE 14. JUNIJA 1962 CENA 2.— ŠILINGA

Ob 60-letnici dr. Joška Tischlerja

Pred kratkim je praznoval ravnatelj dr. Joško Tischler svojo 60-letnico. Slovenska javnost in vidni predstavniki Koroške so mu čestitali k jubileju ob priliki akademije slovenske gimnazije. Ta slavnostni trenutek, ko se je nad 1000 slovenskih src z globoko hvaležnostjo spomnilo vsega, kar je dr. Tischler storil za svoj narod, smo nestrpno pričakovali. Tistim, ki jih najbolj ljubi, študentom, je bilo pridržano, da so mu kot prvi javno čestitali. S pesmijo »Slovenec sem« so izpovedali zvestobo idealom, ki so bili vse življenje ravnateljevo geslo. Skoz šest desetletij je služil dr. Tischler zvestobi, tudi pred najhujšim nasiljem ni klonil. Kako lepo mu je moralo biti pri srcu ob tej zavesti, ko so dijaki zapeli: »S ponosom reči smem, Slovenec sem!«

*

Ob šestdesetletnici pa se spominjajo dr. Tischlerja z veliko hvaležnostjo tudi vsi prosvetni delavci. Saj je vodil in usmerjal po mučeniški smrti župnika Vinka Poljanca v najtežjih okoliščinah kot predsednik Slovensko prosvetno zvezo. Sam izgnan v tujino, je bil med drugo svetovno vojno s slovenskimi izseljenci v stalni zvezi, jih bodril in končno pripeljal tudi ob zlomu nacizma v domovino. Marsikoga izmed rojakov sicer ni več bilo, vendar narodove življenjske volje nihče ni mogel zlomiti. Narod je v trpljenju prerasel sebe. Z novim pogumom je začel graditi na domačih tleh svojo bodočnost. Povsod je bila vidna dr. Tischlerjeva pomoč. Kot član koroške deželne vlade je organiziral dvojezično šolstvo ter se zavzel za pouk slovenščine na srednjih šolah v Celovcu, Beljaku, Tanzenbergu in Št. Paulu. Po njegovem posredovanju sta dobili gospodinjski šoli v Št. Jakobu in Št. Rupertu pravico javnosti. Mladim profesorjem in učiteljem je pomagal pri nastavitvah, visokošolci pa so bili deležni njegovih očetovskih nasvetov. Kot najbolj zaslužen slovenski šolnik je postal končno prvi ravnatelj slovenske gimnazije.

*

Dr. Tischlerjevo politično delo je tesno povezano z ustanovitvijo Narodnega sveta koroških Slovencev jeseni leta 1949. Kot predsednik politične organizacije katoliško usmerjenih koroških Slovencev je ustanovil glasilo »Naš tednik«, ki je poslej dosledno branil krščanska načela v javnem življenju. Dvakrat je bil dr. Tischler nosilec slovenske liste v deželni zbor, pri volitvah v Kmetijsko zbornico in občinske odbore pa smo ga srečali na neštetih volilnih zborovanjih in zaupniških sestankih. Cela vrsta vlog in spomenic nosi njegov podpis, v številnih uvodnikih je bodril svoj narod ter opozarjal javnost na nerešena manjšinska vprašanja v deželi. Vedno pa se je zavzemal za mir in spravo med narodoma sosedoma, cilj njegove borbe je bila dosega enakopravnosti koroškim Slovencem. Zanjo se je potegoval z odločno besedo na tiskovnih konferencah, v številnih spisih, razpravah in govorih.

Za šestdesetletnico izrekamo dr. Tischlerju našo iskreno zahvalo za vse njegovo dosedanje delo ter mu obljubljamo, da bomo zvesto čuvali njegovo oporoko. Bog naj ga ohrani vsem še mnogo let čilega in zdravega!

Narodni svet koroških Slovencev

Atomska tekma se nadaljuje

Po prekinitvi atomskega dogovora o začasnem prenehanju atomskih poizkusov v lanski jeseni se je atomska tekma zopet razvila v neizprosen dvoboj. Vsi takratni protesti niso Sovjetov odvrnili od prelomitve dogovora in ti obnovljeni poizkusi so pokazali, da Sovjeti vobče niso dogovora držali in se naskrivaj pridno pripravljali na nove poizkuse. V odgovor na to so ZDA odgovorile, da v odgovornosti za svetovni mir morajo tudi one začeti s preizkušanjem atomskega orožja, kajti drugače bi se zapadni svet mogel nekega dne znajti pred dejstvom absolutne nadmoči Sovjetov, kar bi pomenilo zmago komunizma nad svetom. Dočim so ob obnovi sovjetskih poizkusov vse komunistično usmerjene države molčale, so ob napovedi novih atomskih poizkusov v Ameriki zagnale silen krik; prav po geslu: »Recite mu, da vam ne bodo rekli«.

Ti protesti so se ponovili tudi zadnje dni, ko so ZDA začele z vrsto novih atomskih poizkusov na Tihem oceanu. Poizkus z raketo Thor, ki bi naj nesla atomsko bombo v višino do 50 km, se ni posrečil in bomba je padla nekje v Tihi ocean, kjer pa — po zatrjevanju strokovnjakov — ni nevarnosti, da bi se razpočila. Ta poizkus bi naj ugotovil, ali vpliva taka orjaška eksplozija na magnetno polje okoli zemeljske cble tako, da se onemogoči prenos radijskih valov, kar bi pomenilo veliko nevarnost v slučaju nenadnega napada v bodoči vojni. Vsa kontrola nad letalskim in raketnim gibanjem v ozračju in vseminju se namreč vrši po radijskih kontrolnih napravah. Američani bodo seveda tovrstne poskuse ponovili.

Predsednik Kennedy je ob napovedi obnovitve atomskih poizkusov in še do zadnjega trenutka pred pričetkom teh poizkusov ponovno rekel, da je pripravljen vsak čas prenehati z atomskimi poizkusi, če pristane Sovjetska zveza na kontrolirano nadzorstvo atomske razorožitve. Pri tem se upravičeno sklicuje na tajno pripravljanje na atomske poskuse v času zadnjega trileta premirja.

Spremembe v Jugoslaviji

Znano je, da v Jugoslaviji »gradijo socializem«, to se pravi, da hočejo vse gospodarsko in politično življenje postaviti in voditi na osnovah marksistično-komunističnega nauka. Kot vzor socialistične ureditve velja za vse komunistične države Sovjetska zveza, kjer vlada strogi centralizem, kar pomeni, da o vsem določa in odloča centralni komite partije v Moskvi. In res so po drugi vojni vse nove socialistične države začele graditi socializem po sovjetskem vzoru, med njimi tudi Jugoslavija. Toda prišlo je do znanega preloma med Moskvo in Beogradom leta 1948 in jugoslovanski komunisti, za kar se sami vedno izpovedujejo, so začeli iskati lastno pot v socializem. In res so v svojih poizkusih uvedli nekaj novega, kar je bilo povsem svojsko za jugoslovansko socialistično ureditev. Ta posebnost je bila velika decentralizacija na gospodarskem področju. Delavskim svetom v državnih podjetjih so dali močno samoupravo, to se pravi, da so delavci sami upravljali pod vodstvom imenovanih ravnateljev podjetja in tudi imeli delež pri dobičku podjetja.

Ta udeležba delavstva na upravi gospodarskih ustanov in njih samouprava v Jugoslaviji je bila posebnost jugoslovanskega komunizma. To je namreč predstavljalo nekaj novega v marksističnem nauku in zato je postal »titoizem«, kakor to novo obliko socialistične ureditve mnogi označujejo, zelo zanimiv za zunanji svet. Prav to so hodile neštete delegacije iz zapadnih, vzhodnih in posebno še nevtralnih držav gledat v Jugoslavijo. Saj je bila to zelo privlačna poteza, ki socialistično ureditev družabnega življenja naredi precej demokratično. Čim morejo namreč delavci soodločati pri upravi javnih ustanov, tam so že izpodmaknjena tla trdi diktaturi.

Toda, zdi se, da je temu konec. Že sam predsednik Tito je v svojem govoru v Splitu ostro grajal dogajanja po samoupravnih gospodarskih ustanovah in na osnovi mnogih primerov nakazal, da bo odslej moralo biti drugače. Podpredsednik vlade Kardelj pa je nedavno napovedal, da bo treba vse gospodarsko upravljanje zopet podvreči strožji osrednji kontroli, kajti dosedanji način upravljanja podjetij ni prinašal obetajočih sadov, zaradi česar je jugoslovansko gospodarstvo prišlo v težave.

Vzporedno s temi spremembami na gospodarskem področju so verjetno tudi spremembe na vodilnih mestih političnega značaja. Zamenjavi nekaj ministrov v Beogradu je namreč tudi sledila sprememba v slovenski vladi v Ljubljani. Zadnjo soboto je zasedala skupščina republike Slovenije, pri kateri so bili prav gospodarski problemi v ospredju. Ob tem zasedanju je skupščina razrešila dolgotrajnega dosedanjega predsednika slovenske vlade Miho Marinka te dolžnosti in izvolila na njegovo mesto Vido Tomšičevo, dosedanjo predsednico glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Na mesto predsednika izvršnega sveta Slovenije Borisa Kraigherja, ki je postal minister v zvezni vladi v Beogradu, pa so izvolili Viktorja Avblja, dosedanjega podpredsednika tega sveta.

— KRATKE VESTI —

Močan potres je zopet zadel Jugoslavijo. Bilo je to minuli ponedeljek in tudi ta potres je bil tako močan, da je ponekod bilo ljudstvo močno prestrašeno. V središču potresa, v Bosni, je s streh padala opeka, omet na zidovih se je krušil, vendar človeških žrtev ni bilo. Kakor so seizmografi na Dunaju pokazali, je bilo tudi pri nas čutiti manjše potresne sunke. Meteorološke postaje v Avstriji zato naprošajo prebivalstvo, da jim naj vsak javi takoj, če bi morda čutil, da se pod njim zemlja nevarno gublje.

Glasovi o akademiji slovenske gimnazije

„KLEINE ZEITUNG" z dne 5. junija prinaša obširnejše poročilo o zadnji prireditvi gimnazije v Celovcu. Uvodoma poudarja, da slavi letos slov. gimnazija petletnico obstoja in poudarja, da so se akademije udeležili tudi višji šolski predstavniki z deželnim glavarjem g. Wedenigom na čelu. Iz govora g. ravnatelja dr. Tischlerja poudarja list, da je gimnazija bila deležna lepih podpor iz deželnih in državnih kreditov. Posebej pa pohvali izrazito petje fantov in deklet, ki so se predstavili na odru v svojih izrazito slovanskih nošah. Nič manj pa niso ugajali telovadni nastopi. Posebej pa omenja še zelo lepo urejeno razstavo, kjer je nekaj del takih, da se na njih že odraža tudi umetniška roka.

„VOLKSZEITUNG" prinaša poročilo o akademiji pod naslovom „Pet let slov. gimnazije". V članku poudarja, da je bil ta popoldan slovesen praznik. V dvorani Delavske zbornice se je zbralo nad tisoč staršev in ljubiteljev slovenskih študentov. List omenja, da so se ob tej priliki Slovenci ponovno zahvalili v pozdravni brzojavki prosvetnemu ministru dr. Drimmlu, ki je pred petimi leti gimnaziji za Slovence postavil temeljni kamen, in ga prosili za nadaljnjo podporo v zadevah te šole. Posebej pohvali prednašanje deklamacij v obeh deželnih jezikih in se pohvalno izraža zlasti o pevskih točkah akademije, za katere je nosil največjo težo profesor glasbe dr. Cigan. K uspelemu izvajanju koncertne točke pa ugotavlja, da se dijaki tega zavoda tudi že bavijo v prostem času z „težko" muziko. Največjo pohvalo pa prisoja poročevalec tega dnevnika mešanemu zboru.

Celovška „NEUE ZEIT" je prinesla v torkovi številki prejšnjega tedna poročilo o uspeli proslavi „jubileja slovenske gimnazije". Akademija je pokazala prerez delovanja tega šolskega zavoda, ki se zelo ugodno razvija tudi na področju glasbene in telesno-vzgojne kulture. Tudi razstava ročnih del v preddvorani Delavske zbornice je izraz prizadevanja dijakov. List poroča, da bodo v letu 1963 prišli prvi maturanti iz tega zavoda. Prav tako tudi poroča, da so ob tej priliki študentje iskreno čestitali svojemu ravnatelju za njegovo 60-letnico in da je bilo ob tej priliki prečitano pismo prosvetnega ministra dr. Drimmla, ki je jubilantu poslal čestitke in zahvalo za njegovo domoljubno delovanje v Avstriji.

Dnevnik „VOLKSWILLE" pa piše, da se je na nedeljo, 3. junija vršilo v Delavski zbornici izredno rojstno slavje: Državna gimnazija za Slovence je namreč slavila svojo petletnico. Kljub hudemu nasprotovanju prenapetih nacionalnih krogov je leta 1957 ta šola zaživela in dosedaj prinaša vedno bolj razveseljive sadove. Na sporedu so bile glasbene točke tiste, ki so dajale celi proslavi oznako, za kar se je g. ravnatelj zavoda upravičeno zahvalil zavodskemu voditelju petja dr. Francu Ciganu. Posebej se pohvalno izraža o lepem in dovršenem podajanju preprostih in umetnih pesmi v obeh jezikih. S pohvalo je tudi zelo radodaren do obeh umetnikov v koncertni točki. Ob koncu izraža še željo, da bi se ta zavod še naprej tako ugodno razvijal.

— — —

Sveti oče Janez XXIII. je govoril na binkoštno nedeljo v cerkvi svetega Petra v Rimu množicam, ki so se za praznike zbrale v Rimu. V svojem govoru je poudarjal, da človeštvo kljub velikanskemu napredku v 20. stoletju silno trpi na nekem nedočakanem in napetem občutku negotovosti. Mogočnjaki tega sveta morajo priznati, da človeštvu ne morejo dati nobene pomoči v strahu pred negotovo bodočnostjo. Zato je naravno, da Kristusova Cerkev, ki ohranja vso resnico in ima zakladnico božjega miru, dviga svoj glas, ko hoče deliti človeštvu tolažbo in graditi trdne osnove krščanskega sožitja med narodi.

Politični teden

Po svetu . . .

Politično zatišje je tudi minuli teden označevalo svetovno politično pozornico. Veliki državniki so zaposleni predvsem z zadevami notranjepolitičnega značaja in le tu in tam skali nekoliko miren tek dogajanj kaka ostrejša izjava velikih o dogajanjih v posameznih političnih blokih.

Presenečenje iz Moskve

Da komunistični blok neprijazno gleda na prizadevanja Zapada, da se gospodarsko čimbolj okrepi in se tudi Evropa postavi povsem na lastne noge v okviru EWG, je vobče znano. Gospodarsko ojačanje Zapada povzroča Vzhodu neprijetne občutke izgubljanja svoje fizične in propagandne moči, obenem pa tudi zastoj v »postopni rasti socializma«. Poleg tega je pa znano, da se vzhodne države vedno bolj trudijo, da bi se jim na Zapadu odprl gospodarski trg; one namreč morejo prav uspešno tekmovati s cenami na zapadnoevropskih tržiščih, ker pač pri njih država avtoritarno določa plačila delovnim silam, dočim si delavci na Zapadu izbojujejo plače s kolektivnimi pogodbami in, če te nimajo dovolj uspeha, pa s stavkami. Te pa so v »delavskih državah« prepovedane.

Napovedano je bilo in tudi iz moskovskih poročil je bilo razbrati, da bo »Svet za vzajemno pomoč osmih socialističnih držav«, ki je bil nenadoma sklican za 6. junij v Moskvo, v prvi vrsti razpravljal o svojem stališču do delovanja Evropskega skupnega tržišča (EWG), zraven pa še o drugih važnih medsebojnih odnosih.

Zares se je v Moskvi zbral imenovani »Svet osmih držav«, v katerem so že 13 let gospodarsko povezane Sovjetska zveza, Poljska, ČSSR, Madžarska, Romunija, Bolgarija, Albanija in Vzhodna Nemčija. Le Albanija ni bila povabljena, za kar je albanska vlada po svoji agenciji ATA najostreje protestirala in celo izjavila, »da so organizatorji zasedanja s tem zavestno kršili statut ‚Sveta' in da sestanek v Moskvi brez sodelovanja LR Albanije ni zakonit«.

Toda v veliko presenečenje je že naslednjega dne prišlo poročilo iz Moskve, da se je zasedanje »Sveta osmih držav« že zaključilo. O poteku in o uspehu sestanka vlada popoln molk; zanimivo pa je, da je še tisti dan predsednik Hruščev ponovno ostro napadel EWG in trdil, da le-ta pomenja nedopustno oviro za svobodno trgovinsko izmenjavo v svetu.

Nevtralna vlada v Laosu

Kakor je bilo napovedano, so se končno le streznili trije laoški princi in obnovili medsebojne razgovore za sestavo nevtralne vlade, kakor je bilo določeno pred meseci, ko je bilo sklenjeno premirje. Končno so prišla poročila, da so ti razgovori le obrodili sadove in Laos bo dobil nevtralno vlado. Tako poročajo, da bo nova koalicijka vlada kmalu prevzela oblast pod predsedništvom Suvana Fume, voditeljem nevtralne skupine. V ponedeljek so namreč vsi trije princi podpisali izjavo o »narodni edinosti«. Prihodnji ponedeljek pa bodo predložili laoškemu kralju sestavo vlade v odobritev.

Najtežje pri dolgotrajnih pogajanjih je bilo vprašanje, kdo bo prevzel notranje ministrstvo. To ministrstvo je namreč merodajno za notranjo ureditev države. V sporazumu je določeno, da bo predsednik Suvana Fuma prevzel tudi obrambno ministrstvo (vojsko). Zapadno usmerjeni dosedanji predsednik Bun Um v vladi ne bo zastopan, pač pa bosta njegov zastopnik in in komunistom naklonjeni princ Suvana Vong podpredsednika vlade.

Da je le prišlo do sporazuma, je mnogo pripomoglo odločno stališče ZDA, ki je videla v tej rešitvi še edino možen in v danih okoliščinah še najboljši izhod. Zato so z zadovoljstvom pozdravili sporazum in ga označili za prvi korak, ki naj zagotovi neodvisni Laos. Tako upajo, je za nekaj časa ustavljen pritisk komunizma na tem občutljivem in izpostavljenem delu sveta.

Kaos v Alžiru

Za 1. julij je napovedano glasovanje o neodvisnosti Alžira. Priprave za ta zgodovinski dogodek so v polnem teku in potekel je tudi že rok za prijavo strank, ki se bodo glasovanja udeležile. Medtem se francoski naseljenci v velikem številu vračajo domov v Francijo, kajti preplah med alžirskimi Francozi je vedno večji, ker se bojijo maščevanja Alžircev zaradi grozodejstev, ki jih počenjajo OAS-ovci. Po nekajdnevnem premirju so le-ti ponovno začeli s splošnim uničevanjem. Število ubitih se je zadnje dni sicer nekoliko zmanjšalo, zato pa je OAS usmerila svoje razdiralno delo predvsem na kulturne in gospodarske ustanove. Tako je bila prejšnji teden požgana univerza v Alžiru, kjer je zgorelo nad 600 tisoč knjig; to univerzo bi naj po 1. juliju prevzeli Alžirci. Požigi šolskih poslopij, državnih uradov in drugih javnih ustanov pomenja drugo fazo v akciji »Požgite vse«. Pri tem je pomenljivo, da je vodstvo OAS dalo izjavo, v kateri pravi, da so številne umore v Alžiru zakrivili neodgovorni elementi, s katerimi prava OAS nima nič skupnega.

Zdi se, da je OAS končno spoznala, da je Alžir za Francijo izgubljen. Spremenilo je zato svojo taktiko in skuša doseči za Evropejce garancije od predstavnikov alžirskih nacionalistov. Kot poroča ponovno vodstvo OASa, ti poskusi pogajanj še niso povsem zaključeni in da bo prihodnji teden v tem oziru odločilen. Istočasno pa tudi grozi, da bo OAS s svojim terorjem nadaljevala tako dolgo, dokler ne doseže zahtevanih garancij za evropsko prebivalstvo v Alžiru. V slučaju neuspeha pogajanj, bo v Alžiru akcija »Požgite vse« šla tako daleč, da v deželi ne bo ostalo drugega kot ruševine. V tem slučaju hočejo namreč uničiti vse, kar so Francozi v Alžiru zgradili in šele potem zapustiti osiroteli in porušeni Alžir.

Vendar pa je na obeh straneh vedno več treznejših, ki skušajo doseči pomirjenje v duhu sodelovanja Evropejcev in Alžircev. V Oranu je že začel delovati tak pomirjevalni odbor Alžircev, ki zagotavlja Francozom v novi državi enake pravice. Pa tudi poziv na smrt obsojenega generala Jouhauda na generala Salana, da naj da ukaz za prenehanje terorja, je vzbudil mnogo ugibanj.

. . . in pri nas v Avstriji

Danska kraljeva družina na obisku

Prejšnji teden smo zopet imeli visok obisk in sicer iz Danske. Na povabilo predsednika dr. Schärfa je prišel danski kralj Friderik IX. s kraljico Ingrid in otroki na štiridnevni obisk v Avstrijo. Z velikimi častmi so naši državni predstavniki sprejeli visoke goste in jim razkazovali lepote ter zanimivosti Dunaja; posebno pa so skušali danskemu kralju pokazati dunajske glasbene posebnosti, kajti kralj je znan kot navdušen muzik. Razume se tudi, da so pri tem srečanju imeli tudi politične in gospodarske razgovore. Predsednik dr. Schärf je posebej poudaril, da je bilo dosedanje gospodarsko sodelovanje obeh držav zelo koristno in s posebnim poudarkom nakazal na bodoči razvoj v okviru EWG, katere članica je Danska že od početka te ustanove. Čeprav je položaj Avstrije, kot nevtralne države različen od Danske, bo v bodočnosti zlasti gospodarsko sodelovanje gotovo v velik prospeh obeh narodov.

Kmetje stavljajo zahteve

Kakor je bilo napovedano, so se prejšnji teden zbrali kmetje iz vseh dežel na Dunaju, da postavijo svoje zahteve vladi. Bilo jih je blizu 4.000. Tega zborovanja so se udeležili tudi najvišji predstavniki Ljudske stranke s sedanjim in prejšnjim ministrskim predsednikom ter številnimi drugimi vidnejšimi sodelavci. Po celodnevnem zborovanju so zbrali svoje zahteve v resoluciji, v kateri so zahtevali: povišanje denarnih sredstev za »zeleni načrt« od dosedanjih 400 na 700 milijonov; revizijo cen poljskih pridelkov z ozirom na vedno večje stroške proizvajanja, med katerimi je najvažnejša cena mleku; omogočanje nabavnih kreditov za nabavo potrebnih kmetijskih strojev, kar pa mora biti brezobrestno in dolgoročno; ustalitev in zaščito prodajnih cen na trgu, kamor bo kmet prinašal svoje pridelke, in pomoč pri strokovnem izpopolnjevanju; nadalje pa še o izvozu in uvozu kmečkih pridelkov in o kulturnih potrebah kmeta. Istočasno pa so ponovno izjavili, da se prištevajo h krščansko-demokratični skupnosti in ugotavljajo, da je njihova svoboda sad njihove trdne povezanosti v eno politično silo, ki daje Avstriji vladno večino v okviru Ljudske stranke.

Veliki živijo, mali umirajo . . .

Mnogo ogorčenja je v Avstriji povzročilo sporočilo iz Francije, da so tam usmrtili na smrt obsojenega avstrijskega državljana Alberta Dovecar. Obsojen je bil, ker je bil soudeležen umora francoskega policijskega komisarja Gavoury v Alžiru. Prošnja za pomiloščenje mu je bila odbita, kar je vzbudilo mnogo obsojanja na račun francoske justice, ker OAS-generale, ki so v prvi vrsti odgovorni za uboje v Alžiru, milo sodijo ali pa jih pomiloščujejo (Salan - Jouhaud), dočim nad navadnimi vojaki za dejanja, ki so jih izvršili zgolj iz vojaške poslušnosti, izvršujejo eksekucije. Dovecar, čigar starši živé v Linzu oz. Luxemburgu, je bil justificiran; v francosko tujsko legijo je stopil že pred leti. Njegove telesne ostanke nameravajo prepeljati v Avstrijo.

Najmodernejša kirurgija v Avstriji

Deželna bolnica v Celovcu je doživela zadnji petek lep praznik. Popoldne je bila otvoritev in blagoslovitev novega poslopja za kirurški oddelek. Blagoslovitev je izvršil krški g. škof dr. Köstner ob navzočnosti vseh vodilnih osebnosti deželnega javnega življenja z glavarjem Wedenigom na čelu; slovesnosti pa se je udeležil tudi socialni minister dr. Proksch. Deželni glavar je v svojem nagovoru poudarjal, da je ta stavba sad skupnega sodelovanja vseh političnih skupin. Minister Proksch pa je rekel, da ima država velike dolžnosti; ona mora biti svojemu ljudstvu skrbna mati in delati za dobrobit vseh državljanov.

Stavba je stala skoraj 56 milijonov šil. in ima 405 bolniških postelj. Opremljena je zelo okusno, zdravniške naprave pa so najmodernejše. Posebno operacijska soba je opremljena z najnovejšimi aparati in tako smemo šteti ta zdravstveni zavod za najmodernejši v Avstriji.

Slovenci doma in po svetu

Naši kulturni delavci umirajo

† Prof. Mirko Filej

Šele pred tremi tedni smo se v našem listu spomnili profesorja Mirka Fileja, ko je obhajal srebrno mašo v krogu svojih goriških prijateljev sredi katoliške mladine. Zadnji ponedeljek pa je prišla brzojavka, da je požrtvovalni in neumorni prosvetni delavec na Goriškem, profesor Mirko Filej umrl. Tudi na Koroškem je ta vest vzbudila veliko žalost, saj smo imeli priliko večkrat tudi v Celovcu in po raznih krajih Koroške poslušati njegove pevce in občudovati njegove glasbene zmožnosti.

Profesor Filej je doma iz goriških Brd, rojstna hiša mu je v Medani, ki je dala že več slovenskih javnih delavcev (pesnik Alojzij Gradnik). Študije je dokončal v Gorici, kjer je bil tudi dne 22. maja 1937 posvečen v duhovnika. Že v gimnaziji je pokazal veliko veselje za glasbo in pokojni profesor glasbe Lojze Bratuž, ki je pod fašizmom umrl mučeniške smrti, mu je te talente še bolj vzgojil. Tako je prav ta njegov učenec dobrih deset let pozneje nadaljeval njegovo delo na ruševinah fašizma in zlasti v centralnem pevskem društvu, katero nosi ime tega goriškega mučenca, razvil po današnji majhni Goriški bujno življenje kulturnega dela med mladino.

Radi tedanjih težkih razmer se je profesor Filej skušal sam izpopolniti v glasbi in je na tržaškem konservatoriju dokončal svoje študije. Po upokojitvi učitelja za petje na goriških slovenskih šolah prof. Komela, je prevzel to važno mesto profesor Filej, ki je že nekaj časa poučeval petje na srednjih šolah v Trstu. V ljubljeni Gorici se je ves vrgel v delo: poleg profesure na srednjih šolah, je vodil tudi petje pri cerkvi sv. Ignacija v Gorici, ustanovil je Glasbeno šolo, ustanovil centralni zbor »Lojze Bratuž« in pomagal je pri društvenem petju na podeželju.

Skozi zadnjih petnajst let je pokojni profesor bil v središču vsega katoliškega udejstvovanja na Goriškem. Njegov prispevek pri kulturnih prireditvah je neprecenljiv. Njegovo strokovno znanje in neuklonljiva podjetnost je dajala vsemu kulturnemu delu goriške katoliške prosvete zavidljivo kulturno višino: zato so bili zlasti koncerti pod njegovim vodstvom kulturni dogodek, ki je privabljal goriško ljudstvo brez razlike. Udejstvoval pa se je profesor Filej tudi kot glasbenik; skomponiral je celo vrsto cerkvenih pesmi, med katerimi so zlasti znane njegove »Obhajilne«. Za svoje koncerte si je največ kar sam pripravljal material, pa tudi priložnostih skladb je mnogo napisal.

Kot že omenjeno, smo tudi na Koroškem dobro poznali prof. Fileja. S svojim izbornim mešanim zborom je večkrat nastopil v celovškem radiu, koncertiral pa je tudi pred leti v Rožu in v Podjuni. Naši študentje pa so ga spoznali zlasti lansko leto ob priliki kulturnega srečanja primorske in koroške dijaške mladine v Celovcu.

Pogreba profesorja Fileja, ki je bil v torek, se je udeležilo tudi zastopstvo katoliškega kulturnega življenja iz Koroške, ki so mu prinesli zadnje pozdrave iz njemu tako ljubljene Koroške, kamor je tako rad zahajal na oddih in po zdravje. Naj počiva v miru in Gospod naj mu bo plačnik za njegovo nesebično delo.

† David Doktorič

V daljni Južni Ameriki (Montevideo v Urugvaju) je 12. aprila letos umrl č. g. David Doktorič, v 75. letu starosti. Bil je zlasti v času po prvi svetovni vojni splošno znan javni delavec na Goriškem. Rojen je bil v Sloveniji, študije pa je dovršil v Gorici, kjer je bil tudi posvečen v duhovnika.

Že kot dijak je bil vnet narodnjak in se uvrstil med vrste tiste mladine, ki je s svojim delom in z žrtvami pripravila na Goriškem narodno pomlad, kar je imelo nemajhne zasluge, da je še danes med goriškimi Slovenci toliko narodne zavesti. Kot kaplan nadškofa Sedeja in dušni pastir v Gorici je stal v središču takrat zelo živahnega kulturno-gospodarskega udejstvovanja Slovencev na Primorskem in bil tudi več let vodja Goriške zadružne zveze.

Toda fašizem je tudi njega preganjal in je moral v tujino ter se končno ustavil v Južni Ameriki. Tam je kot izseljenski duhovnik zbiral primorske rojake, ki so se takrat v velikem številu izseljevali v ondotne kraje. Zadnje desetletje se je največ mudil pri slovenskih sestrah v Montevideu. V njihovi grobnici na tamošnjem centralnem pokopališču tudi počiva njegovo truplo. Na Goriškem pa so se številni njegovi sodelavci in prijatelji spomnili gosp. Doktoriča v hvaležnosti in molitvah.

† Glasbenik Vasilij Mirk

Zadnji petek so v Ljubljani pokopali profesorja Vasilija Mirka, slovenskega skladatelja in pevovodja, v starosti 78 let.

Sicer Tržačan je na polju svojega velikega kulturnega udejstvovanja le malo deloval v Trstu. Zaradi fašističnega preganjanja se je preselil v Maribor, kjer je bil profesor in pevovodja Glasbene matice, katero je prav on dvignil na visoko umetniško raven. Poleg tega je vodil tudi Ipavčevo pevsko župo, ki je združevala pevska društva Spodnje Štajerske.

Pri vsem tem delu pa je s svojimi neštetimi skladbami za klavir, solopetje, zbore vseh vrst in orkestre silno obogatil slovensko glasbeno literaturo. Bil je namreč eden najboljših in najbolj plodovitih skladateljev poleg Emila Adamiča. Znal je komponirati za ljudstvo in za izobraženo publiko ter je veljal v slovenski sodobni glasbeni umetnosti za enega izmed najbolj odločujočih.

† Minister Franc Snoj

V Ljubljani je pravtako umrl tudi bivši slovenski minister Franc Snoj. Pred vstopom v politično življenje je bil pokojnik vnet zadružni delavec in predsednik Jugoslovanske gasilske zveze. Nekaj pred izbruhom vojne je postal slovenski minister skupno z dr. Miho Krekom. V aprilu 1941 se je z jugoslovansko vlado umaknil v inozemstvo in je kot slovenski predstavnik v jugoslovanski begunski vladi živel nekaj časa v Združenih državah.

Pred koncem vojne se je vrnil v Slovenijo in bil po vojni prometni minister v prvi povojni slovenski vladi. Pod obtožbo, da skuša z nekaterimi hrvatskimi politiki organizirati opozicijsko politično stranko, je bil obsojen na več let ječe. Po izpustu iz ječe je v stiskah in težavah živel v Ljubljani, kjer je pred kratkim umrl.

Človek, ki je prišel iz Moskve v Fatimo

Prinašamo izvleček iz življenjepisa, ki ga je napisal Douglas Hyde, kjer popisuje, kako je v komunizem zašel in kako ga je pustil, ko je videl, da je rešitev le v katolicizmu. Rojen je bil na Angleškem; 17 let star postane metodist (ločina protestantov), potem je zgubil vsako vero in postal borben komunist. Bil je v Španiji na strani komunistov; doma je ustanovil komunistični dnevnik „Daily Worker", ki izhaja še danes. Ko je prišel k resnici v katolicizmu so ga imenovali: „človek, ki je prišel iz Moskve v Fatimo".

V manj kot 40 letih je komunizmu uspelo osvojiti si skoro tretjino sveta. Od vsakih treh otrok, ki se danes rode, je eden pod komunizmom. Komunistična oblast obsega že več kot polovico sveta. Obsega Severno Korejo, Kitajsko, Severni Vietnam, Mandžurijo, Mongolijo, Rusijo s Sibirijo, Letonijo, Estonijo, Litvo, Poljsko, Češko, Romunijo, Bolgarijo, Jugoslavijo, Albanijo, Vzhodno Nemčijo. Grozi pa nevarnost, da si podvrže še celo vzhodno Azijo, Indijo in mlade afriške države. Če se mu to posreči, bo vladal nad večino sveta. Komunizem sam to trdno veruje, da se mu bo v kratkem posrečilo.

Sedaj ima za svojo prvo in glavno nalogo podvreči si Azijo, Afriko in Južno Ameriko.

Da komunizem pride na oblast zanj ni potrebno, da ima veliko partijcev, tudi ne, da ga ljudstvo v večini podpira. Vsa njegova zmožnost in upanje je, da zna izrabiti majhno peščico ljudi, ki so do konca izvežbani, da odločilno vplivajo na večino, ko pride zanje ugodna ura.

Zato je za nas važno, da dobro vemo, kako se vežba tista peščica, kako dela, kakšna pota rabi, da množica sprejme njih delo in nauk.

Največja bitka današnjega časa je bitka za srce, razum in dušo človekovo. To komunisti dobro vedo in vsi soglasno za tem gredo. Tudi katoličani bi to morali dobro vedeti in skušati razumeti nasprotnika ne samo gledati, s kakšnim naporom dela on.

Sprijazniti se moramo z dejstvom, da je komunizem pridobil zase veliko ljudi, po naravi dobrih in tudi razumnih. Zavedajmo se, da je zmota, da komunizem dobiva ljudi, ki hlepe po oblasti in osebnih koristih, ali da žanje samo med delavskim razredom.

Zato bi rad pokazal vsem, kako misli komunist, kaj je zanj komunizem, ker je to čisto nekaj drugega kot mislijo nekomunisti ali protikomunisti — tako pravi pisec tega članka — in nadaljuje:

Zanimiva zgodba

Sam sem bil komunist 20 let; in ko sem komunizem pustil, so bili vsi prijatelji, ki sem jih imel — komunisti. V zadnjih 9 letih, odkar sem postal katoličan, sem skušal do dobra poudariti zgodbe vseh ljudi moških in žensk, mojih tovarišev in prijateljev, da bi se dokopal do tistega, kaj jih je privedlo v komunizem in jih tako trdno drži, da delajo noč in dan zanj z vso vnemo.

Prva stvar, ki je zame čisto jasna, je, da je velika večina ljudi šla v komunizem po svojih dobrih lastnostih, ki so jih imeli in ne po slabih —; prav to je komunizmu najbolj satansko. Satan poskuša dobiti zase najboljše lastnosti najboljših ljudi in jih zase izrabiti — slabo ni zanj, ker mu ne služi.

Kako gleda komunist na komunizem? Zanj je komunizem uresničenje popolnosti človeške družbe. Vedno so ljudje, ki imajo pred seboj ta cilj — sveta Cerkev tudi — saj se bori »za boljši svet« — zato ni nič slabega — vir napredka je.

Druga resnica. Komunistu je komunizem upor proti vsemu, kar je slabega v socialnem redu, ki vlada sedaj na svetu, ki je še daleč od popolnosti. Tudi to še ni nič slabega. Saj smo sami priče, kako se prav Cerkev vojskuje za pravičen socialni red.

Tretja stvar: za komuniste je to revolucionarno gibanje. Uničiti hočejo vso družbo, kot jo danes poznamo, vse njene moralne in duhovne vrednote, ki jih imamo že dva tisoč let. In to revolucionarno gibanje podpira borbena brezbožna filozofija — to pa je, kar komunizem dela tako strašno slab — tako neizrekljivo nesrečen za vso človeško družbo.

Četrto: Komunistu je komunizem nadomestek za vero. Sicer to zanikajo, ker pravijo, da so proti vsaki veri — vendar moremo razložiti vse velike odpovedi, žrtve, za tako slabo stvar — samo na ta način, da je to zanje vera. Komunistu je Bog komunistična ideja. Vir komunizma je pri komunistu v praznoti, ki je nastala v njem, ko je zapustil krščanstvo — nimajo ne vere, ne idealov, nikake spodbude za življenje in delo — ne splača se jim delati ne živeti — ker ne vedo zakaj; komunistu je tisti zakaj — komunizem, ker nima ne Boga, ne vere: Zato v komunizem gredo moderni pogani in kristjani, katerih vera je samo tradicija brez korenin in brez življenja po veri. Na to mora posebej misliti vsak veren katoličan, tukaj je korenina, tukaj vir komunizma.

Cilj komunizma je podvreči si ves svet. Samo v tem in zato živi komunist. Da bo to mogoče doseči je treba podreti ves moralni in socialni red, v katerem danes živimo na svetu.

Kako delajo

Način, kako to doseči je v Marksovem nauku o nasprotjih v kapitalizmu. Ta nasprotja je treba izrabiti. Ta nasprotja so:

a) pognati v boj delavce proti kapitalistom;

b) kolonialne ali napol kolonialne narode proti imperialistom;

c) imperialiste proti drugim imperialistom;

d) vse, kar je komunističnega, proti vsemu, kar je kapitalističnega.

Za komunista je nespravljivo stanje med delavcem in delodajalcem, med ubogim in bogatim; kar pridobi eden, nujno zgubi drugi — zato je treba borbe med razredi na nož, do smrti — in tako se kapitalistični red razkraja na znotraj. Prav tako je z interesi kolonializma in z interesi posameznih imperialističnih držav med seboj. Vse to pognati v boj, ki ne sme imeti ne počitka ne konca, dokler vse ne pade v naročje komunizmu. Ko bo vse na znotraj gnilo in spodjedeno, pride ugoden trenutek za komunizem — in na ta trenutek se mora pripravljati vsak komunist vsak dan z vso vnemo.

Komunist veruje in v praksi dokazuje, da je mogoče vpreči vsakega, ki ima navdušenje in ga vzgojiti za voditelja. Hočejo, da se z vodniki zelo dobro postopa in da se priuči, da spravijo v sklad svoje privatno življenje s komunistično teorijo in tega nauče tudi druge.

Vse store, da se ti voditelji znajo žrtvovati in prepričati druge, da store isto. Morajo imeti več pouka, zlasti še pouk, kako povedati in razložiti svoje ideje drugim. Na ta način gredo zmeraj naprej, drugi pa po navadi čakajo, kdo bo kaj naredil — in ne pridejo nikamor.

Danes je zanje zlasti važna taktika, ki so jo porabili na Kitajskem, ker jo rabijo povsod v manj razvitih napol kolonialnih narodih.

Primer iz Kitajske

Na Kitajskem niso prebivalstva prepričali za materialiste ali marksiste. Pridobili so izobražence brez službe, ali slabo plačane, pa še nekaj študentov in kmečkega prebivalstva. Te so dobro izobrazili za vodnike in razposlali med narod, ki je bil podhranjen, zadolžen in željan zemlje. Tem so povedali, da jih bodo oni osvobodili in postavili na trdna tla, na človeka dostojno življenje. Vse so obljubili in to je njih taktika, ko so prišli na površje, na oblast, pa nič dali, postalo je vse državno. Če bi bil tam zares krščansko socialni red, bi verjetno do tega ne prišlo.

Navodila Mao Tse Tunga za to delo so takale:

Komunist naj se pomeša med narod in spozna, kaj narod hoče, kaj ga najbolj tlači. To potem spravijo skupaj v nek program in gredo nazaj s tem programom med narod — kot s programom komunistične partije, ki ta program zahteva. In narod seveda odobri ta program in partijo, ki ga zahteva.

Ključ do uspeha — pa je tista peščica navdušenih in prepričanih delavcev, ki se žrtvujejo do konca za zmoto.

Zato katoličani tega ne bodo podrli nikoli, če se bodo samo proti borili — samo negativno delali. Treba je pozitivnega krščanskega cilja — in za ta cilj navdušenih in požrtvovalnih delavcev. Zato je odvisno vse od tega, kaj bodo storili katoličani — če bodo le na papirju brez vere, ki se kaže vsak dan v vsakem delu — bo zmagala komunistična vera. Če bodo pa znali ves katoliški svet preobraziti v zares globoko veren svet, je pa komunizmu korenina spodrezana.

J. Kn.

Hipnoza v kriminalistiki

(Nadaljevanje in konec)

»Izsledki našega dela so močan argument v korist hipnoze pri policijskih preiskavah«, misli dr. Gerber, ki je že prej predaval medicincem in v Scotland Yardu v Londonu. »Vsi vemo, da je podroben opis dogodka nadvse važen. Očividci dajejo nenatančne in nezanesljive opise, kar velja tudi za poštene in zelo inteligentne priče«.

»Dostikrat bi se ljudje res radi spomnili na dogodke, da bi policiji pomagali, a niso sposobni. Sposobnost ljudi, da bi se nečesa natančno spomnili, je zelo pomanjkljiva. Kdor je videl nasilne in tragične dogodke, jih skuša rajši pozabiti, ker je spomin nanje boleč. Podzavest take slike res zatira, jih skuša pokopati in skriti. Vsi se rajši spominjamo lepih in prijetnih stvari, od tod tudi govorjenje o »dobrih starih časih«. Dr. Gerber misli torej, da bi mogli policiji s hipnozo veliko koristiti.

Dr. Levendula, ki se kot zdravnik zasebno peča s hipnozo, pravi, da so mnogi, ki so bili sami kdaj žrtev zločina, slabe priče. Iz strahu, razburjenja ali žalosti jim dostikrat odpovedo živci. »V takih primerih«, meni dr. Levendula, »bi mogla hipnoza zelo koristiti, ker bi se tak človek sprostil in spet lahko natančno spominjal.«

Zdravnik pravi, da utegnejo biti moški in ženske, ki se niso proti zakonu nikdar pregrešili, do policije sovražno razpoloženi že zgolj zato, ker istovetijo oblast s silo. S hipnozo pa bi jih bilo mnogo laže zasliševati.

Dr. Levendula pravi, da hipnozo še vedno obdajajo mistika, zmotne predstave in nesporazumi. Hipnoza ni stanje nezavesti, marveč le osvobaja podzavest, »skladišče« spomina.

Eden razlogov, ki jih navajajo proti hipnozi, je ta, da se človek proti njej lahko brani. To je v glavnem res, vendar poznamo načine hipnoze, katerih hipnotizirani sploh ne opazi. To sicer ne pomeni, da lahko koga uspavamo proti njegovi volji, res pa je, da je mogoče pri kom doseči hipnotično stanje na posreden in skrit način.

Strokovnjaki se boje, da bi mogel osumljenec hipnotično stanje hliniti, a izurjenega hipnotizerja ne bi mogel dolgo voditi za nos.

Dr. Gerber misli, da bi se naj policija posluževala hipnoze pri zasliševanju prič. Pri osumljencih pa verjetno oblasti ne bodo dopustile uporabe hipnoze; če bi koga hipnotizirali, od njega dobili priznanje in šli z njim pred sodišče, ne bi prišli daleč.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Jack London: 6

Ljubezen do življenja

Nekaj časa je ležal, ne da bi se ganil. Prijetno sonce se je upiralo vanj in napajalo njegovo bedno telo s svojo toploto. Krasen dan, si je mislil. Morda bi se mu posrečilo, da bi ugotovil, kje je. Z mučnim naporom se je prevalil na bok. Pod njim je tekla široka, lena reka in osupnil je, ker je ni nič poznal. Počasi jo je sledil z očmi, kako se v širokih zavojih vijuga med pustimi, golimi hribi. Tako pustih, golih in nizkih hribov ni še nikoli videl. Počasi, premišljeno, brez vznemirjenja ali kakega več ko naključnega zanimanja je sledil tok nenavadne reke do črte obzorja, in videl je, kako se izliva v svetlo, bleščeče morje. Še vedno ni bil nič vznemirjen. Zelo nenavadno, si je mislil, to bo privid ali vidna prevara — najbrž privid, kaka igra njegovega zmedenega duha. O tem je bil še bolj prepričan, ko je zagledal ladjo, ki je bila zasidrana sredi bleščečega morja. Zaprl je za trenutek oči in jih spet odprl. Čudno, kako vztrajen je bil privid. Sicer pa nič čudnega. Vedel je, da sredi pustinje ni morij ali ladij, kakor je takrat vedel, da v prazni puški ni nabojev.

Za seboj je zaslišal prskanje — pridušeno sopihanje ali kašljanje. Bil je tako neznansko šibek in otrpel, da se je čisto počasi obrnil na drugo stran. Prav blizu ni bilo ničesar videti in mož je potrpežljivo čakal. Spet je slišal prskanje in kašelj in tedaj je med dvema nazobčanima skalama, komaj deset korakov daleč, odkril obrise sive volčje glave. Šiljasta ušesa niso bila tako napeta, kakor so navadno pri drugih volkovih; oči so bile kalne in podplute, glava je bila videti mlahavo, klavrno pobešena. Žival je v sončnem sijaju neprenehoma mežikala. Videti je bila bolna. Ko jo je gledal, je spet zahrkala in zakašljala. Vsaj to je resnično, je mislil, in se obrnil na drugo stran, da bi videl, kakšen je v resnici svet, ki mu ga je poprej zastiral privid. Toda tam daleč se je še vedno bleščalo morje in prav dobro je razločil ladjo. Ali je bilo to vendarle resnično? Zaprl je oči za daljši čas in razmišljal; potem se mu je posvetilo. Hodil je na severovzhod in prišel do razvodnice reke Dease v dolino Bakrene reke. Ta široka, lena voda je bila Bakrena reka. Bleščeče morje je bilo Severno Ledeno morje. Ladja je bila kitolovka, ki je zašla na vzhod, daleč na vzhod od ustja reke Mackenzie, in je bila usidrana v Zalivu kronanja. Spomnil se je zemljevida Družbe Hudsonovega zaliva, ki ga je videl davno nekoč, in vse mu je bilo jasno in smiselno.

Usedel se je in usmeril svojo pozornost na najbližje reči. Obujke iz odeje je ponosil in stopali sta mu bili samo še kepi ranjenega mesa. Od njegove poslednje odeje ni nič več ostalo. Puške in noža ni bilo.

Nekje je izgubil klobuk z zavojčkom vžigalic za trakom, pač pa so bile vžigalice, ki jih je nosil v nedrih, ohranjene in suhe v mošnji za tobak in v pooljenem papirju. Pogledal je na uro — kazala je enajsto in je še vedno šla. Očitno jo je ves čas navijal, ne da bi bil vedel.

Bil je miren in zbran. Čeprav je bil silno slaboten, ni čutil nikakih bolečin. Lačen ni bil. Še misel na hrano mu ni bila prijetna, in kar koli je storil, je storil čisto razumsko. Raztrgal je hlačnice do kolena v trakove in si zamotal noge vanje. Kdo ve kako se mu je posrečilo, da je ohranil svoj cinasti lonec. Sklenil je, da si bo pogrel vode, preden se napoti na potovanje k ladji, ki je vedel, da bo strašno.

Gibi so mu bili počasni, tresel se je, kakor da je mrtvouden. Ko je hotel začeti nabirati suh mah, je spoznal, da se ne more vzravnati. Spet in spet je poskušal, potem se je zadovoljil s tem, da se je plazil po rokah in kolenih. Priplazil se je tudi k bolnemu volku. Žival se mu je nerada umaknila in si pri tem oblizovala čeljusti z jezikom, ki je bil videti, kakor da se komaj pregiblje. Mož je opazil, da jezik nima navadne zdrave rdeče barve. Bil je rumenkastorjav in prevlečen z nekakim hrapavim, na pol suhim sluzom.

Ko se je mož napil tople vode, je odkril, da lahko stoji in celo hodi, vsaj tako dobro, kakor utegne hoditi umirajoč človek. Skoraj vsako minuto je moral počivati. Koraki so mu bili šibki in negotovi, prav tako kakor so bili šibki in negotovi koraki volka, ki jo je pobiral za njim. Zvečer, ko je tema zagrnila bleščeče morje, je vedel, da se mu je približal samo za štiri milje.

Vso noč je poslušal kašljanje bolnega volka in kdaj pa kdaj cviljenje jelenjih mladičev. Vsepovsod okoli njega je bilo življenje, toda bilo je krepko življenje, zelo živo in zdravo, in vedel je, da se bo bolni volk držal sledi bolnega človeka, ker upa, da bo človek prvi umrl. Ko je zjutraj odprl oči, ga je uzrl, kako strmi vanj s pohlepnim, lačnim pogledom. Stal je ves zgrbljen in rep je stisnil med noge kakor klavrn, nedolžen pes. Tresel se je v hladnem jutranjem vetru in onemoglo je zarežal, ko ga je mož nagovoril z glasom, ki ni bil nič močnejši od hripavega šepetanja.

Vzšlo je sijajno sonce in ves dopoldan se je mož opotekal in padal proti ladji na bleščečem morju. Vreme je bilo krasno. Bilo je kratko babje leto velikih zemljepisnih širin, ki utegne trajati kak teden. Jutri ali po jutrišnjem bo morda že minilo.

Popoldne je mož naletel na sled. Bila je sled drugega moža, ki ni hodil, temveč se je plazil po vseh štirih. Mož je mislil, da bi to utegnil biti Bill, vendar je mislil nekako topo, brez zanimanja. Prav nič ni bil radoveden. Občutkov in čustev ni imel več, za bolečino ni bil več občutljiv, želodec in živci so mu zaspali. Toda življenje v njem ga je gnalo naprej. Bil je neznansko utrujen, a umreti življenje ni hotelo. Ker ni hotelo umreti, je še vedno jedel močvirne jagode in klene, pil svojo vročo vodo in se oprezno oziral po bolnem volku. (Dalje)

ŠELE

Majnika sta bili pri nas dve poroki. V nedeljo, 6. maja, ta stala pred poročnim oltarjem gozdni delavec Tomaž Ogris in Ana Oraže, pd. Motlnova. Dve nedelji pozneje sta jima sledila gozdni delavec Primož Mak in Lizika Roblek, pd. Grosova. Zanimiv slučaj je bil, da sta pri prvem paru bila za priči dva Maksa Oražeja. Oba para sta bila obdana od mnogoštevilnih svatov, obema naj veljajo naša voščila na srečno skupno življenjsko pot!

Vsa leta so ob trajnem deževju ali hudih nalivih pridrli hudourniki, prestopali na vasi ozke struge, se razlivali po travnikih in jih pustošili. Letos so jih začeli urejevati. Vsega dela pa to leto ne bodo končali, ker bo deželni prispevek prej izčrpan, nadaljevali pa jih bodo prihodnje leto.

Občina se je odločila zidati novo občinsko hišo; dosedanja naj povsem služi za stanovanje občinskim podpirancem. Nova hiša bo stala na Husovem zemljišču odmaknjena od ceste, nasproti novemu farnemu domu.

Naš g. župnik Alojzij Vauti so se vrnili z enomesečnega bolniškega dopusta zdravi med nas in bodo sredi junija dopolnili 75 let.

NONČA VES

Iz Nonče vesi smo prejeli prošnjo, da objavimo Prešernovo pesem „Orglar".

Popousti posvetno rabo
orglarček in gre v puščavo,
tam prepevat božjo slavo,
svoje citre vzame s sabo.

Pesmi svoje med stoglasne
v gozdu zliva tičev kore
od prihoda zlate zore,
dokler sonca luč ne ugasne.

Al' veselje v srcu vtone
s časom mu za petje slavcev
in vseh gozda prebivalcev,
ker vsak svojo vedno goni.

On ob drugi si pomladi
zbere tiče mladokljune,
jim prebira svoje strune
in jih raznih pesmi vadi.

Kosa, trdokljunsko dete,
od preljub'ga Avguština,
vel'koglavega kalina
nauči pet' pesmi svete.

Zmerom svojo goni slavček,
zmerom od ljubezni bije
srcu sladke melodije,
toži ga Bogu puščavček:

»Glej kalin, debeloglavec,
trdokljunast kos je svoje
pesmi pustil, lepši poje,
podučit ne da se slavec!«

A Bog slavca ni posvaril,
le posvaril je puščavca:
»Pusti peti moj'ga slavca,
kakor sem mu grlo ustvaril.

Pel je v sužnosti železni
Jeremij žalost globoko;
pesem svojo je visoko
Salomon pel od ljubezni.

Komur pevski duh sem vdihnil,
ž njim sem dal mu pesmi svoje;
drugih ne, le te naj poje,
dokler, da bo v grobu utihnil!« —

Pri nas na Koroškem

MLADINSKI DAN

Na praznik PRESVETE TROJICE, dne 17. junija 1962, bo skupni mladinski dan v Šmarjeti v Rožu.

SPORED:
do pol 11. ure: ZBIRANJE;
ob 11. uri: SLOVESNA SVETA MAŠA;
ob pol 2. uri: DRUŽABNI DEL;
ob pol 4. uri: ZBORNA IGRA: »IGRA O BOŽJEM KRALJESTVU«.

Vodstvo mladine vabi vso mladino od Zilje, Roža, z Gur in iz Podjune.

Prijatelju prof. Mirku Fileju v spomin

Vselej pridem z veseljem v sončno Gorico, tako domače se mi zdi tam in med prijatelji še bolj. Ko sem se na binkoštni ponedeljek zopet pripeljal v Gorico, sem se usedel v avtobus, da se odpeljem h g. Mirku: toliko se imam pomeniti, načrti za skupno potovanje, povabim ga v svojo faro, da se tam okrepi kot lani, prosim ga, da nam bo ob našem izletu v Gorico zopet za vodnika... Pričakuje me, pred nekaj dnevi sem mu pisal...

...pa prav nič ne slutim, da leži prijatelj Mirko mrtev v kapeli sanatorija, ob cesti, kjer se peljem. Čaka me na mrtvaškem odru, da ga pokropim. Namesto na obisk sem prišel na njegov pogreb.

Novica o smrti me je zadela kot nož v srce. Zvedel sem jo pri gospe, kjer smo se večkrat z g. Mirkom shajali in se nasmejali, pa tudi načrte, programe kovali. Gospé je bilo, kot bi ji sin umrl. Pa ne le njej. Gorico in Primorsko je zajela žalost in solze sem gledal ta dan pri vseh rojakih, ki so romali k zadnjemu slovesu.

Kaj smo vsi izgubili z g. Mirkom, se povedati ne da, le čutimo to. Saj on ni bil le največji in najbolj požrtvovalni kulturni delavec, najboljši pevovodja, skladatelj, stolniški organist, profesor na gimnaziji, ampak predvsem zlata duša, ki ga je moral vzljubiti vsak, kdor ga je poznal. In poznali so ga vsi kot duhovnika, kot pevca in pevovodja. Zato so bili ob tej nenadni smrti ljudje pobiti, udarjeni, kot sirote. Neka gospa se je izrazila: »Naš dom je postal kletka brez slavčka«. Zato Gorica doslej še ni doživela takega pogreba, zato je bil pogrebni dan dan narodnega žalovanja.

Veseli božji pevec je bil g. Mirko, ves sončen in nasmejan, optimist in vedno osrečujoč. K sončni Gorici je spadal sončni Mirko in, kadarkoli sem prišel v Gorico, se mi je prismejal kot dober kruh, poln življenja, idealov, načrtov, četudi je moral zadnje leto že zelo zatajevati bolečine zavratne bolezni.

Zdi se mi kot drugi Simon Gregorčič, goriški slavček. Le da je Gregorčič pesmice pisal, prof. Filej pa jih je skladal, prepeval in dirigiral po zborih. Oba sta bila mehka, čustvena, oba umetnika, oba sta ljubila zemljo ob Soči, oba sta prisluhnila utripom srca, ki hoče veselje in bolečino izpeti. Kar značilno se mi je zdelo, da je prav ob njegovem pogrebu izza oblakov zasvetilo sonce in ob žalostinki »... Drobne ptičice pojo spev v domačem gaju« je petje pevcev spremljalo petje slavčkov na pokopaliških cipresah.

Toda prof. Mirko je s čustveno pesniško dušo vzljubil tudi Koroško. Ob njej se je ves razživel, ob slikah Koroške je pil njeno lepoto, pa tudi sam je večkrat obiskal Koroško.

Nepozabno mi bo potovanje pred dvemi leti: on, g. Nande, g. Viktor in jaz smo se vozili preko Tirolske v Monakovo. Vso pot smo uživali kavo, ki nam jo je on kuhal, pa tudi njegovo dobro voljo in dovtipnost. Vmes smo se ustavili v Oberammergau, da vidimo vsaj kraj, kjer igrajo znamenite pasijonske igre, ker vstopnic ni bilo mogoče dobiti. Pa smo imeli to srečo, da smo le prišli v dvorano in gledali Kristusovo trpljenje do poveličanja, do veličastne Aleluje. G. Mirko je bil srečen in vesel, da je skoraj vriskal in bi ves svet objel. Upamo, da sedaj že tudi on z angelskimi zbori prepeva Alelujo.

Lani je bil tri tedne v Vogrčah, ko sem potoval po Južni Ameriki. Kot sv. Frančišek je pel sončno pesem ob rožicah, ob »čibejih« (piščancih), ob ptičjem petju v gozdu, pa tudi ob poljskem delu, ko je pomagal kmetom spravljati seno. Takoj si je pridobil srca faranov. Po njihovem naročilu sem ga šel sedaj zopet povabit v našo župnijo na počitnice, pa je prav tedaj že odšel na večne počitnice.

Bog Ti poplačaj, dragi božji pevček Mirko, za vso ljubezen, skazano meni, faranom, pa tudi našemu kulturnemu delu in zemlji koroški! Pri Materi Mariji, ki je kraljica Svetogorska in Brezjanska in Višarska in Gospa Sveta, prosi za svoj narod ob Soči in Dravi in izprosi nam pri Njej — na svidenje. Na svidenje — naš dragi, dobri g. Mirko!

Vinko Zaletel

V Avstraliji smo obhajali jubilej

Res, dostojno smo proslavili dvojni življenjski jubilej našega p. Bernarda Ambrožiča OFM. O tem naj malo poročam — ne samo radi jubileja, temveč tudi zato, da boste vedeli po širnem svetu, kaj delamo Slovenci v največjem mestu daljne Avstralije, v Sydneyu.

Kot je bilo že povedano v prejšnjem poročilu: p. Bernard je odklanjal vsako zunanjo proslavo svojega dvojnega jubileja: petdesetletnice svojega redovnega življenja in 70-letnice svojega rojstva. Tukajšnji Slovenci pa smo vedeli, kaj se spodobi in vsa zadeva se je kar čudovito lepo obnesla.

V Sydneyu sem kmalu po svojem dohodu v Avstralijo ustanovil slovensko godbo: kakih deset muzikantov imamo in zelo spretnega kapelnika. Godba se je pridno vežbala. Kapelnik je obenem dober in spreten, pa tudi duhovit inštrumentator: za vsakega godca vse napiše v notah in zato vsak ve, kaj dela in tako je tudi napredek in uspeh godbe mogoč ter zagotovljen. Godba se je v pol leta čudovito lepo razvila. Vodi jo Peter Matulič, ki ima zato vse potrebne šole.

Istočasno smo pričeli s slovenskim moškim pevskim zborom. Tudi tu smo imeli srečo. V Sydneyu je namreč kot begunec naseljen znani Ludovik Klakočer — eden najbolj nadarjenih pevovodij, kar sem jih kdaj videl na svetu. Kako nam zna lepo vse razložiti in kako vse s svojim obširnim glasom pokazati! Pri večini neizvežbanih pevcih je bilo treba izredno dosti potrpežljivosti in vztrajnosti na obeh straneh in ker je te bilo dovolj, smo v kratkem času zbor spravili na zavidno višino. Res zapojemo! Pevci so vsi mladi: možje in fantje. Najmlajši med njimi je seveda „pater", ki gre s pevci na oder.

Tretja stvar, kar smo morali takoj začeti, je pa slovenska šola za naše otroke. Ker se je razvila v letošnjem Slomškovem letu, imenujemo šolo: SLOMŠKOVA SLOVENSKA ŠOLA. Učimo na dveh krajih obširnega mesta. Na prvem kraju poučujeta p. Bernard in učitelj Jože Čuješ; na drugem kraju pa p. Odilo in učitelj Tone Omerzel. Učni načrt je pač tak, kakor je za take otroke najbolj primeren. Veliko pozornost polagamo seveda tudi na otroško slovensko petje. In otroci žvrgolijo kot škrjančki. Kar veselje jih je gledati in poslušati. Od strani staršev imamo najlepše sodelovanje in umevanje.

Četrta stvar, ki nas druži, pa je naša na novo ustanovljena odrska igralska družina. Tako vztrajno drže skupaj kot najboljša prava družina. Posebno je treba poudariti pri naših igralcih točnost, disciplineranost ter seveda navdušenje. Potem se seveda nekaj doseže. Pa vodstvo je važno, to se razume. Srečni smo, da smo našli v osebi Celjana Ivana Koželja spretnega režiserja, ki je sam dober odrski igralec in zna tudi drugim povedati, kako je treba. Prva igra, ki so se je naučili, je bila vesela, burkasta. TRIJE TIČKI se je imenovala.

Prvo skupno prireditev vseh teh novoustanovljenih organizacij smo imeli v Sydneyu na velikonočni ponedeljek zvečer, ponovili smo jo pa naslednji dan, na velikonočni torek. Ljudi se je kar trlo in mnogi so morali prvi večer oditi, ker ni bilo več prostora, četudi dvorana ni tako majhna.

Pred prireditvijo je povedal p. Odilo, da je vse to prirejeno za dvojni jubilej našega dragega p. Bernarda. On nas je sicer malo grdo pogledal, pa se je moral seveda vdati, ko je videl pred seboj toliko mlade živahnosti in toliko dobre volje.

Prvi so nastopili muzikanti v posebnih točkah. Kar zableščalo se nam je, ko so se zasvetili muzikalni inštrumenti na bajno razsvetljenem odru. Nato pevci, potem otroci, vmes še naš učitelj Tone, ki je dober pevec in kitarist ter nam je s svojo pesmijo privabil v srce veliko domotožje in v naše oči tople solze. Nato smo se pri veseloigri tako od srca nasmejali, da že dolgo ne tako. Med prireditvijo smo bili ves čas prepričani, da smo doma v Sloveniji. Ljudje nas samo sprašujejo, kdaj bo zopet kaj takega na odru. Seveda se že pripravljamo vsi za nov nastop.

Toda samo v tem ni bilo praznovanje dvojnega jubileja! Sydneyski Slovenci smo izdali za ta jubilej novo gramofonsko ploščo: „Skozi vihar Velikega petka do zmagoslavne Velike nedelje."

Plošča je šla po vsej Avstraliji, kjer prebivajo naši ljudje, pa tudi po vseh drugih kontinentih, kjer koli so raztreseni naši rojaki. Plošča je strogo verska in opravlja med našimi izseljenci veliko misijonsko delo. Plošča skuša nadomestiti vsaj deset naših slovenskih duhovnikov, ki bi imeli vsi dosti dela med našimi izseljenci. Kako hvaležni so naši rojaki za to ploščo, ki jim pričara v tujini košček ljube domovine in globoko vero naših očetov in mater! Vsi izseljenci bi pokazali malo priznanja najbolj vidnemu in delovnemu izseljenskemu duhovniku našega naroda p. Bernardu, če bi to ploščo naročili. Dobi se pri p. Odilu Hajnšek, 66 Gordon Street, Paddington, Sydney, Australia.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

OBJAVA

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence so sprejemni izpiti za šolsko leto 1962/63 v soboto, dne 7. julija 1962, to je prvi dan velikih počitnic. Začetek ob osmi uri.

Prijavite svoje otroke pravočasno in sicer do 1. julija 1962!

Prijavi je treba dodati rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva. Pri vodstvu šole, katero otrok sedaj obiskuje, zaprositi za popis učenca. Ta popis (Schülerbeschreibung) pošlje šola neposredno na naslov: Direktion des Bundesrealgymnasiums und Gymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22. Na dan izpita, torej 7. julija, pa mora vsak učenec predložiti spričevalo, katero bo dobil 6. julija 1962 na svoji dosedanji šoli, ker brez tega spričevala ne more biti pripuščen k izpitu.

Izpit za prvi razred obsega snov četrte šolske stopnje iz slovenščine, nemščine in računstva — pismeno in ustno. Glede ostalih razredov pa dobite podrobna pojasnila vsak dan popoldne v šolski pisarni: Lerchenfeldgasse 22, soba 65 v drugem nadstropju.

Zaključna prireditev v tekočem šolskem letu 1961/62 bo v nedeljo, dne 3. junija 1962, v veliki dvorani Delavske zbornice. Tokrat bo zaključna prireditev povezana tudi z razstavo risb in ročnih del deklet in fantov.

Ravnateljstvo

NAŠE PRIREDITVE:

Krščanska kulturna zveza začenja s prirejanjem literarnih večerov.

Na svoj prvi literarni večer je povabila Mladjevce v Št. Janž. Brali bodo iz svojih del v sredo, dne 20. junija, ob pol devetih zvečer v župnišču. Vabljeni!

Hipnoza v kriminalistiki

(Nadaljevanje s 3. strani)

Padel bi očitek, da je bil postopek z osumljencem nepošten, ker ima obtoženec po ustavi pravico, da nič ne pove. Tudi menijo, nekateri, da utegnejo biti priznanja v hipnozi popolnoma napačna.

V Kjoebenhavnu na Danskem so imeli primer, da je bivši kaznjenec izropal banko in ubil dva nameščenca. Ko so ga ujeli, je zločin priznal, pristavil pa, da mu je dejanje ukazal v hipnozi njegov bivši sojetnik. Moža so obsodili na zdravljenje v domu za živčnobolne in poklicali pred disče omenjenega sojetnika; tega so obsodili na dosmrtno ječo. Prepir med pravniki in zdravniki o umetnosti postopka je trajal celih šest let.

Kako hipnoza lahko koristi, naj osvetli sledeči primer. K šerifu v Orlandu je prišel mož, čigar spomin je zaradi amnezije popolnoma ugasnil, in prosil, naj mu pomagajo, da bi ugotovil, kdo pravzaprav je. Poklicali so hipnotizerja in v hipnozi je mož vedel povedati svoje ime, starost in rojstni kraj. Spomin je izgubil, ko ga je povozil avto. Ne samo, da se je v hipnozi identificiral, ampak je povedal še leta stare podrobnosti. Po tem poskusu se je lahko vrnil k družini.

Značilen pojav hipnoze je »hipermnezija«, sposobnost, spomniti se navidezno pozabljenih dogodkov in posameznosti. Po sodbi strokovnjakov je spomin nanje tem boljši, čim globlji je sen.

Pri omenjenem poskusu na vseučilišču v Clevelandu so pet policistov le lahno uspavali, ker se je primer, katerega so se morali spomniti, zgodil pred kratkim časom. Dr. Gerber pa misli, da bi zvedeli še več podrobnosti, če bi policiste globlje uspavali. Vendar so po njegovem potrebne še raziskave, da bi se dognalo, ali se po tej poti res hitreje pride do odkritja zločinov.

Ob morju in na soncu

(Pismo z Adrije. Piše Alojzij Vauti, selski župnik)

Oho, selski gospod je že spet na morju! Pa tako zgodaj! Že v maju! Kaj neki ga je spet zavleklo tja doli?! Tako ste se morda začudili, dragi bralci »Našega tednika«, ko ste zagledali naslov tega mojega pisma.

Naj vam pojasnim, zakaj sem se letos že pred sezono podal k morju. Dva tedna pred veliko nočjo me je huda gripa držala v postelji in me zelo oslabila. Ob prazniku vstajenja Gospodovega sem končno tudi jaz izvršil vstajenje iz bolniške postelje. Sami veste, da po bolezni človek le počasi prihaja k prejšnji moči. Zato je najbolj kazalo za nekaj časa izpreči in skrbeti le za okrepitev zdravja. Zaprosil sem za dopust in ga dobil. Iz prejšnjih let vem, kako mi bivanje ob morju zdravstveno koristi. Zato pa kar spet doli v Lovran, kjer na škofijskem posestvu gospodarijo častite sestre in sprejemajo duhovnike na letovanje. V njihovi dobri oskrbi, v morskem zraku in na toplem soncu, v božjem miru si bom zdravje najhitreje in temeljito pokrpal!

Samemu pa človeku ni dobro biti! V počitnicah je tam doli dosti sobratov, majnika pa bo težko kdo. Samevati in se dolgočasiti pa vendar nočem, družbo moram imeti! Pregovoril sem svojo domačo zdravnico, da me spremlja in ki budno čuva nad mojim zdravjem, mi bolnemu streže, zdravemu pa tudi vsak dan zjutraj najprej servira skodelico čaja iz vseh mogočih zdravilnih rož in zelišč. Ko v 75. letu starosti še vedno vodi gospodinjstvo, je pač tudi potrebna oddiha in počitka. Naprosila sva kapelskega gospoda Pavleta in ta naju je tem raje peljal, ker tudi njega morje vsako leto privablja. Hotel se je prvotno že drugi dan vrniti domov, a sonce in morje sta ga tako priklenila nase, da je povratek dvakrat odložil na naslednji dan.

Tisti mrzli svetniki sredi maja, ki so vas na Koroškem silili k topli peči, so sicer tudi tu bili precej hladni, a kropili so nas le parkrat ponoči, en sam dan je bil deževen. Sonce se je skrivalo za oblaki, vendar pa imamo tudi lepe sončne dneve.

Krasen je sprehod po glavni asfaltirani cesti proti Medveji. Na levi in desni te pozdravlja bujno zelenje, posebno cvetoče akacije, kjer pa je med drevjem kaj presledka, pa ti oko počiva na morski planjavi. Včasih je morje svetlo sivo, včasih temno modro, kakor ga pač razsvetljuje ali temni nebo. Enkrat je mirno, drugokrat valovi in šumi in se peni, ko buta v obrežje. Božji mir bi vladal v tej lepi naravi, a motijo ga drveči avti, katerim se pač koj mudi, mudi...

Dvakrat na dan vozi izletnike parobrod iz Reke v Opatijo, Iko, Lovran, Medvejo, Moščeniško Drago in nazaj. V Dragi čaka parobrod dve uri. Privoščila sva si to morsko vožnjo. Drugekrati smo jo navadno zavili v hotel, da na vrtu sede uživamo vino in pogled na morje, midva pa sva jo raje krenila po obrežni poti. Kaki krasni vrtovi in parki in nasadi z raznovrstnim drevjem, palmami, lovorjem, lepotnim grmičevjem, med zelenjem pa mnogo bujnega cvetja. Sredi sončnatih vrtov pa moderne vile, zidane v različnih oblikah z balkoni, verandami in terasami, ki nudijo letoviščarjem kar največjo udobnost. Oči se ti kar pasejo na tej naravni krasoti. Tja in nazaj pa sta dve uri minili in parobrod »Tuzla« je nas izletnike spet sprejel na svoj krov. —

Letos mi vino posebno diši in si ga privoščim kozarec pri kosilu in večerji, v svoji sobi pa imam v njem namočen rožmarin. Štampej tega vinčka zdaj pa zdaj popijem, kar okrepi srce. Pijem vino iz domačih vinogradov, torej pristno in res dobro. Pijem ga s posebnim spoštovanjem, ker vidim, koliko truda in dela imajo sestre, predno v stiskalnici priteče iz grozdja vinski sok. Že pozimi pripravljajo opore za vinsko trto. Že jeseni, če je lepo vreme, okopavajo vinograde z velikimi motikami 30 cm, nove pa celo en meter globoko, kar je posebno za ženske težko delo. Potem zasajajo opore, obrezujejo trte in jih privezujejo. Vinska trta je izpostavljena mnogim boleznim, zato jo je treba spomladi žveplati in šestkrat obrizgati z modro galico ali drugim uspešnim sredstvom. Če se pa kmalu po brizganju vlije ploha in vse spere, je bilo delo zastonj in ga je treba ponoviti. Ko pa začne grozdje zoreti, ga pa prihajajo zobat škorci in pa drugi tatinski ptiči

Kako ljubo nam zjutraj in še čez dan prepevajo tički kosi, drozgi in rugi! Ker tu žita ne sejejo, si tički iščejo hrane vsepovsodi. Komaj požene zelena bilka iz vsajenega koruznega zrna, jo tiček s kljunčkom potegne iz zemlje in si jo privošči. Nebeški Oče, ki za tičke skrbi, jim je tako tatvino pač dovolil.

Ob večerih sem na pobočjih nad Lovranom opazil mnogo lučic. Torej je tam gori raztresenih še mnogo hiš. Akoravno že več let zahajam semkaj, teh hiš nisem opazil in ne ogledal. Visoko gori je naselje Lovranska Draga. Tja in nazaj vozi vsak dan avtobus, prevaža šolarje, delavce in mlekarice. Pa se peljiva še midva na izlet!

Na trgu pred šolo v Lovranu stopiva v avtobus skoro pol ure pred odhodom, pa je v njem že večje število žensk, drugi sedeži pa so že založeni in po tleh vse polno košar, posod za mleko, torb, punkljev in vreč. K sreči še dobiva dva sedeža prazna. Pa so začele prihajati devojke in žene, vsaka s celim brašnom kruha in vseh mogočih drugih nakupov. Vse pa so imele jezike razvezane in so neprestano govorile kar najglasneje. To je bilo klepetanje križem kražem, da bi si ušesa zatisnil, pa jih nisem, ker me je ta babji jarmak zelo zanimal. Kar smejalo se mi je v tej jezični zmešnjavi. Izletnika sva bila samo midva; razen šoferja, prevodnika, enega starega moža, krepkega fanta in mene same ženske.

(Dalje na 8. strani)

NEKAJ O ZELENJAVAH

Špinača vsebuje železo, fosfor, klor, oksalno kislino in vitamine A, B, C in D — je skratka najvažnejša zelenjava za prehrano krvi. Slabokrvni ljudje in otroci naj uživajo veliko špinače, ker pomaga ustvarjati rdeča krvna telesca. Nikar pa njenih dragocenih sestavin ne uničujemo! Špinače ne kuhajmo, marveč narezano ali zmleto ali pa cele liste dušimo na olju ali maslu. Ko so listi mehki, dodamo le malo soli, nekoliko drobtin in še žlico smetane, če je pri roki. —

Če je špinačo na vrtu napadla plesen, jo zatiramo s tem, da prve obolele rastline in rastlinske ostanke odstranimo in sežgemo. Sploh na špinače ne sejmo pregosto in ne na vlažnem mestu. Še pogosteje kakor plesen nastopa pri nas špinačni listni ožig, rumene okroglaste pege, ki se med seboj družijo in se večajo, nakar se suše celi listi. Tretja vrsta bolezni je špinačni mozaik: spoznamo ga po rumenih nepravilno razmetanih pegah na listih, ki se grbančijo. Rastline se pričnejo sušiti in naposled odmrejo. Obolele rastline moramo brž odstraniti z vrta in jih uničiti. Da preprečimo prenašanje bolezni z bolnih rastlin na zdrave, moramo uničevati uši na špinači. Zato jo škropimo s tobačnim izvlečkom ali drugimi nikotinskimi pripravki.

*

Solate gredo poleti prezgodaj v cvet, če sejemo neprimerne sorte, če zemlja ni dovolj zagnojena in če ni zadosti vlage. Zgodnje sorte ne prenesejo poletne vročine in zdivjajo v cvet. V revni zemlji pa hitro ostaré. Solate morajo hitro rasti, zato potrebujejo tudi dovolj vlage. Pobrano solato in sočivje lahko ohraniš več dni svežo, če deneš eno ali drugo v skledi v klet in pokriješ z vlažno krpo. Sveže **kumare** postavi s pecljem navzdol do tretjine v vodo, ki jo menjaš enkrat ali dvakrat na dan.

*

Vrtnine rada napada sklerocijska gniloba. Razen mnogih poljskih rastlin in cvetic so lahko napadeni fižol, bob, čebula, česen, glavnata solata, endivija, krompir, paradižnik, kapusnice in korenje, vse to med rastjo. V shrambah zaradi nje gnije pesa, repa, korenje, črni koren, zélena, peteršilj in druge. Zatiramo jo tako, da obolele rastline čimprej odstranimo z vrta in sežgemo. Zemljo razkužimo z 2–3 odst. formalinom (5—5.5 l trgovskega 40% formalina na 100 l vode). Iz shrambe odstranimo gomolje in korenine ter jih kuhane pokrmimo ali sežgemo. Prazne shrambe dobro očistimo in zažveplamo.

*

Zelenjava je najbolj okusna, ako je sveža; torej jo pripravimo, dokler še ni ovenela. Z vrta prinesena zelenjava vsebuje več vitaminov kakor tista, ki leži že dan ali dva v kleti ali shrambi. Pred uporabo jo skrbno pregledamo, odstranimo vse porumenele tiste in če je kaj mrčesa, nakar jo iz več vod do čistega operemo. Kuhamo jo v slanem kropu do mehkega, nakar jo odcedimo. Zelenjave, ki se ne zmehčajo rade, solimo šele tedaj, ko so mehke, nakar jih takoj odcedimo. Zelenjave, ki morajo ostati lepo zelene (špinače, kolerabično listje, mangold, kuhani radič, listi zélene, zeleni ohrovt) kuhamo v obilni, zelo osoljeni vodi v nepokriti posodi; kuhano damo na cedilnik in jo oblijemo z mrzlo čisto vodo. Zelenjave, ki napenjajo (zelje, ohrovt) ali malo grenijo, najprej poparimo in damo kuhati v drugo, vrelo vodo.

Shujšati moramo, a kako?

Človek se najbolje počuti in je tudi odporen proti boleznim, če znaša njegova telesna teža rajši nekoliko več kakor premalo. Moški, visok na primer 1.70 m, bo imel v mladih letih okrog 70 kg, po štiridesetem letu življenja pa se bo nekoliko zredil, kar je povsem naravno in prav. Če pa se le preveč rediš, kaže, da v načinu tvojega življenja ni vse v redu.

Vsekakor je naprej potrebno, da ugotovimo vzroke pridobivanja na teži. Taki vzroki so: če si spremenil hrano, če si prišel s slabe hrane na dobro, če si prenehal s telesnim delom ali športom, če si nehal kaditi ali če si si nabavil kavč in se navadil po kosilu leči in zaspati. Komur je do tega, da uredi svojo telesno težko, je prvo, da se bori proti udobnosti, da več dela ali goji šport. Če preveč spi in poležava, je treba tudi v tem vzpostaviti pravo mero. Tudi je treba ugotoviti, kako je s hrano. Človek naj jé toliko, kolikor potrebuje, ne pa kolikor more. Ne uživaj velikih količin (krompirja, kruha, polente), temveč rajši manj hrane, toda izdatne! Post kot metoda za shujšanje je nesmiseln kakor tudi uživanje limon ali kajenje.

Seveda pa so težave s shujšanjem pri ljudeh, ki sicer zmerno jedo, vendar se kar naprej tolažijo s slaščicami, čokoladnimi bonboni in drugimi »malenkostmi«. Kakor rečeno: jej normalno, za potrebo, bodi zmeren v pijači, zmeren glede počitka in nekoliko podjetnejši v oddajanju kalorij, to je v delu ali športu. Vrh tega pa bodi potrpežljiv: če si se namreč zredil v enem letu, boš potreboval dve leti, da boš spet brez škode shujšal.

MOTORNE VERIŽNE ŽAGE
(Motorkettensägen)
znamk **Stihl, Jonsereds, Pioneer, Klington in Solo**
naročite najceneje pri domačem podjetju

Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. Dobrla ves — Eberndorf
Telefon 04237 246

Ugodni plačilni pogoji - tudi na obroke. Zahtevajte cenike in brezobvezno predvajanje (Vorführung) na Vašem domu.

Priložnostni nakup že rabljenih žag.

Mleko bo dražje

Prvi uspehi svarilne mlekarske stavke, katero so izvedli koroški kmetje in ki je našla ugoden odmev po vsej Avstriji, že prinaša prve skromne uspehe. V medstrankinih pogajanjih je bilo določeno, da bodo morali od 1. julija potrošniki plačati za liter mleka 16 grošev več. Na istih razpravljanjih je bilo nadalje določeno, da bodo po novem letu prejeli za liter mleka 20 grošev več, kar nameravajo kriti v obliki podpore. O tem sta se sporazumela tudi Kmečka zveza in Strokovna zveza.

ŠOFERSKI KOTIČEK

PRVA POMOČ

Obstanemo na poti, motor ne vžge in podobno, ali naj vsakokrat prelistamo vso avtomobilsko teorijo, preden najdemo okvaro.

To bi bila prav gotovo nerodna reč.

Najprej ponovimo eno: vsak avtomobil, tudi najbolje vzdrževan, ima svoje muhe. Spoznamo jih še prekmalu, vzroke zanje pa večinoma ne odkrijemo kar takoj.

Zanesljivih, vselej in povsod veljavnih navodil za popravila najpogostejših napak in okvar seveda ni. Svoje vozilo moramo vsaj v glavnem spoznati in razumeti, kako deluje. Dobro je prisluhniti, kako motor teče; če imamo zanj posluh, bomo že po glasu motorja in različnih šumih ter udarcih spoznali, ali teče v redu ali ne. Morda bomo že s posluhom za stroj opredelili napako ali okvaro.

Motor ne steče

1. Pozabili smo vtakniti in zasukati ključ v stikalu; kontrolna lučka seveda ne sveti. To je prav pogosta napaka (!);

2. Ko zasukamo ključ, kontrolna lučka ne zasveti. Morda je pregorela žarnica? Zamenjajmo jo z novo;

3. Pregorela je glavna varovalka (vedeti moramo katera je) zamenjamo jo z enako. Zasilne varovalke iz navadne bakrene žice imajo na vesti že marsikateri usodni požar v avtu;

4. Če varovalka znova pregori: kratek stik v ključavnici ali kablih do nje. Poiščimo oguljeno, predrgnjeno mesto in ga ovijmo z izolirnim trakom, leukoplastom, premažimo z lakom za nohte;

5. Lučka zagori, zaganjač ne deluje ali slabo. Očistimo priključke na akumulatorju, jih trdno privijmo in jih namažimo z vazelinom ali mastjo;

6. Oslabel akumulator. Napolnimo ga, popravimo ali zamenjajmo;

7. Pokvarjen zaganjač. Popravilo **samo** v dobri delavnici; v primerih 5, 6, 7 lahko zaženemo motor, tako, da avto porinemo (v tretji prestavi);

8. Prazen tank ali zaprta pipica na vodu za bencin. Tudi to se zgodi! Ne preverjajmo z vžigalico v rokah! Dokler črpalka ne potegne goriva, moramo nekajkrat v presledkih potegniti zaganjač;

9. Zamašene šobe v vplinjaču. Izvijemo startno in glavno šobo. Prepihamo. Nikakor ne predrezamo luknjic z žico, iglo ali podobnim predmetom;

10. Defekten plavač. Razderemo vplinjač, očistimo sedež igle, pogledamo če ni plavač preluknjan (popravilo ali zamenjava le v delavnici — pozor, bencin je gorljiv!);

11. Plavačev prekat je prazen. Črpalka za gorivo ne dela ali pa je zamašen dovod;

12. Preveč goriva v valjih. Predolgo smo zapirali zrak, svečke so mokre. Malo počakamo, potem znova zaganjamo. Če ne pomaga, izvijemo svečke in jih posušimo, motor zaženemo brez svečk, da zmeče bencin iz valjev (pogosta napaka pri zaganjanju!);

13. Svečke ali svečka ne vžiga. Napačna razdalja elektrod. Svečko izvijemo, nastavimo razdaljo (po navodilu — nekje med 0,3 do 0,7 mm), potem preskusimo: izvito svečko s priključkom naslonimo z okovom na maso, poženemo zaganjač, med elektrodama mora preskočiti močna modra iskra. Če ni iskre, zamenjamo svečko, če ni iskre na nobeni svečki, glej točke 14 do 16. Če je iskra, najbrž ni goriva, glej 8 do 11;

14. Na svečkah ni napetosti. Kabel snamemo s svečke, ga približamo bloku stroja, zaganjamo; preskakovati mora iskra vsaj na 7 mm. Sicer preglejmo kable do svečk, razdelilec, vžigalno tuljavo. Razdelilec je vlažen (zelo pogosto!), temeljito ga osušimo s čisto, mehko krpo (ne za vato!). Preglejmo tudi ogljeni kontakt. Prekinjalec ne deluje prav; največja razdalja kontaktov (ko palec odmakne kladivce) po navodilu, sicer pa 0,4 do 0,5 mm; izmed sklenjenih kontaktov ne moremo izvleči košček prav tankega papirja; zažgane kontakte očistimo s posebno pilico (ne s smirkovim papirjem, ki razžre ležaje osi), za silo s pilico za nohte; zelo razjedene in nataljene kontakte zamenjamo z novimi;

15. Vžigalna tuljava ne dobi baterijske napetosti. Preglejmo kabel in ključ (stikalo);

16. Vžigalna tuljava ne daje napetosti. Najprej dobro preglejmo kontakte, ki so zelo pogosto zamazani, korodirani in slično. Sicer zamenjamo vžigalno tuljavo; ne puščajmo vključenega ključa, če motor stoji — lahko prežgemo vžigalno tuljavo. Ščitimo jo pred mokroto!

17. Črpalka za zagorivo ne deluje. Privijmo vijake. Če ne pomaga, zamenjajmo tesnilo, preglejmo membranske ventile. Morda je zamašena cev za bencin od črpalke do vplinjača. Prepihajmo jo s stisnjenim zrakom. Če je ta cev netesna, jo zatesnimo (pozor pred navadno gumo — topi se v bencinu, koščki zamašijo cev in vplinjač!).

Naša mladina na Angleškem

Le številčno močne narodne skupine morejo v izseljenstvu ustvariti narodne otoke, kjer ohranjajo svojo kulturo in posebnosti. A še pri njih se ruši, kakor morje trga bregove. Za druge pa je največjega pomena družina. Še bolj kot doma, je v tujini naloga staršev vzrediti in dobro vzgojiti otroke. Moč okolice je zelo velika, tako da mladina najhitreje in najlaže podleže. Narod se bo ohranil, dokler bo ohranil svojo mladino.

Pri slovenski mladini na Angleškem moramo ločiti med onimi, ki so prišli v deželo, ko so oblasti dovolile pridružiti se staršem, in med onimi, ki so bili tu rojeni. Vprašanje jezika pri prvih je bilo: kako se bodo hitro in zadosti popolno naučili angleščine. Menda imamo Slovenci res posebne darove, da se hitro naučimo tujih jezikov, saj je učenje za te otroke bilo nekaj vsakdanjega. Gotovo ste že slišali zgodbo o Janezku, ki ga je nekdo čul na cesti govoriti z drugimi otroki angleško: »Kaj, Janezek, že znaš angleško!« — »Ha, saj sem že tri tedne tu!« je bil Janezkov odgovor. In res velika večina je pokazala sposobnosti, ki ne delajo sramote Slovencem. Nekateri so že srednješolci. Pogosto so vzgled domačinom in tudi nagrade jim ne uidejo. Znani so po razumnosti, delavnosti in vljudnosti.

A tudi tukaj rojeni imajo navedene lastnosti, samo vprašanje jezika je drugo: Kako jih naučiti slovenščine? Dosedanje izkušnje so pokazale, da, kjer se v družini govori slovensko, bo otrok znal svoj materin jezik, dasi pogosto v krepkem dialektu. Angleščina mu ne dela težav, mimogrede se je nauči pri drugih otrocih. V šolo gre s petim letom, v otroški vrtec že prej. Skupno življenje z angleškimi otroki hitro posreduje tudi jezik. Zanje bo torej drugo vprašanje: kako se nauči pisati in brati slovensko. Morda bo pisava v začetku delala težave, z branjem bo šlo pa hitro. Otrok hitro razume razlike v pisavi in branje slovenskih tekstov je veliko lažje kot zamotana angleščina. V veliko pomoč je otroku branje. »Božje stezice« in »Pastirček« sta lista za otroke.

V Bedfordu smo po binkoštih letos začeli s tečajem za slovenščino. Poučuje ga. J. Rehberger ter prihaja povprečno 10 otrok razne starosti. Dasi bi to komaj mogli imenovati nekak poskus šole, moremo vendar ugotoviti, da »šola«, doda neko avtoriteto učenju. »Grem tudi v slovensko šolo«, daje otroku neki ponos. Sedaj se vrši pouk le dve uri vsako soboto popoldan. Otroci radi prihajajo ter tudi čas dobro porabijo. Uče se pisati in brati slovensko, tudi zapojejo in seveda igrajo mnogo otroških igric. O pomenu take šole naj pove izjava tujerodne matere, ki je poslala otroke v šolo: »Rada bi, da se otroci nauče slovenščine, saj bom šla z njimi na možev dom in, ako sama ne bom govorila njihovega jezika, ga bodo vsaj otroci znali.« Kjer pa šole ne bo mogoče voditi, bodo morali starši učiti otroke materinskega jezika. Tu so oblasti zelo naklonjene in tudi šole zelo poudarjajo, naj bi vsi otroci obvladali jezik svojih staršev.

Imamo že lepo število mladih fantov in deklet, ki so končali osnovne šole ter so sedaj ali vajenci, ki obiskujejo tudi obrtne šole ali pa so v srednjih šolah.

Za mladino in prosveto

Socialna šola:

Ali je stavka dovoljena?

O stavki (štrajku) govorimo tedaj, kadar delavci po skupnem dogovoru ob istem času stavkajo, to je ukinejo ali ustavijo delo v enem ali več podjetjih. S stavko si hočejo delavci zagotoviti red v poklicu ali doseči izpolnitev svojih zahtev.

Stavke dobivajo danes nove oblike. Dokaz za to so: opozorilne ali svarilne stavke, stavke za ureditev delavnega razmerja in postopne stavke. Svarilne, opozorilne stavke imenujemo tiste, katerih čas je omejen le na nekaj ur ali samo na en dan (mlekarska stavka na Koroškem!) Njih namen je doseči, da delodajalci takoj izpolnijo nujne zahteve stavkujočih. Če tega nočejo storiti, sindikat, ki je odredil stavko, ukaže delavcem stavkati toliko časa, dokler ne dosežejo popolne zmage.

Kadar je stavka za ureditev delovnih pogojev, delavci vztrajajo pri delu, vendar namenoma delajo manj kakor navadno in tako zmanjšujejo proizvodnjo.

O postopni stavki pa govorimo, kadar delavci ne prenehajo naenkrat z delom v vsem podjetju, ampak prekinjajo delo po dogovoru le postopoma in to predvsem v najvažnejših oddelkih.

Po svoji naravi je stavka nekaka borba ali najizrazitejša oblika razrednega boja in nasilen izraz nasprotstva, spopada med delom in kapitalom.

Pri vprašanju ali je stavka dovoljena, je treba upoštevati različne vrste stavk.

1. Politična stavka je tista delavska stavka, ki ima namen delati proti državi, nima pa namena urejati poklicnih zadev. Tako hoče vlada prisiliti, da odstopi oziroma, da izvede gotovo politično akcijo (šolske stavke pri nas). Ker pa povzroča taka stavka velike zmešnjave in ogroža mir in varnost v državi, je taka politična stavka le malokdaj upravičena.

2. Revolucionarna stavka bi bila dovoljena le takrat, kadar je vobče dovoljena vstaja; to pa bi bilo le takrat, če državna oblast izdaja splošni blagor svojih državljanov in ni nobenega sredstva za dosego zahtev in če je gotovo, da ne bo povzročila več zla, kakor je tisto zlo, ki ga hoče stavka preprečiti oziroma odpraviti.

3. Poklicna stavka, ki hoče doseči, da bi podjetniki spoštovali sklenjene pogodbe, ali zagotoviti delavcem boljši socialni položaj, je dovoljena, kadar so izpolnjeni naslednji pogoji:

a) kadar ima pravičen cilj: spoštovanje pogodb, izboljšanje socialnega položaja;

b) da je stavka res zadnje sredstvo, s katerim morejo delavci doseči svoje pravice. Stavka je namreč vedno, čeprav je povsem upravičena, nered v delovanju gospodarstva in prinaša škodo. Zato se je treba stavk izogibati.

Za ureditev stavkovnih sporov je danes v veljavi splošni spravni postopek, ki ga vodijo državni in gospodarski zastopniki. Delavci pa so ob stavki dolžni spoštovati zahteve morale: spoštovati skupno blaginjo, pravice posameznikov, zlasti pa svobodo, pravico do dela in pravico do lastnine.

Ne bi bila rada podobna materi

Marija Riva ima danes 35 let. Poročena je z univerzitetnim profesorjem in je mati v večji družini. To je za Marijo Rivo veliko važnejše, kot da je edina hčerka slavne filmske umetnice Marlene Dietrich.

Ko se je Marija rodila v Berlinu, je bila njena mati nepomembna pevka v nekem baru. Tedaj so jo odkrili filmski režiserji. Postala je čez noč slavna.

Ko se je Marlene Dietrich prvič peljala v Hollywood, je mala Marija imela pet let. Ostati je morala v Nemčiji in delati družbo svojemu očetu, ki tudi ni smel za svojo ženo v Ameriko. Namesto igrač ji je mati pošiljala gramofonske plošče, na katerih je bil odtisnjen njen glas.

Po enem letu ločitve je Marija smela oditi za materjo. Takrat so polkovniku Lindberghu gangsterji pravkar ukradli otroka. Zato je mala Marija nehote prišla pod policijsko nadzorstvo. Povsod so ji sledili in jo obdajali detektivi.

Mati za hčerko nikdar ni imela časa. Bežen poljub in že je sedela v avtu, ki jo je čakal. Hčerka pa je samevala. Kasneje je morala obiskovati gledališko šolo.

Tudi tu se ni spremenilo. Ljudje so se za njo zanimali le, ker je bila hči slavne Marlene Dietrich. Možje, ki so se z njo pogovarjali, so prej ali slej dejali: »Kdaj me boste predstavili svoji materi?« Celo njene prijateljice so si bolj želele spoznati mater, kot hoditi z njo.

Marija pa ni želela živeti večno v senci svoje matere. Rada bi se osamosvojila. Odrekla se je materinemu vzdrževanju, postala učiteljica in vzljubila svojega sedanjega moža. Sama pove, zakaj: »Ko sem mu omenila, da sem hči slavne Marlene Dietrich, ga ta novica ni prav nič navdušila. In to mi je ugajalo.«

Sedaj živi s svojim možem in sinčkoma v New Yorku. Sodeluje pri televizijskih prizorih. Vendar ji vse to ne dela prevelikega veselja. Če bi se dalo, bi najrajši takoj službo pustila in se posvetila le svojima otrokoma.

»In če bi morala nekega dneva postati slavna,« pravi sama, »se rajši že danes odpovem svojemu poklicu. Ne želim, da moje otroke občudujejo zato, ker so ravno moji. Nočem, da radi moje slave mož zgubi na svoji veljavi. Trepetam ob misli, da bi imeli moji otroci od mene tako malo kot jaz od svoje matere. In stavek: »Ste morda vi mož slavne televizijske igralke Marije,« se mi zdi eden najbolj ostudnih. Kajti vem, da je moj mož bolj izobražen, bolj globok kot jaz. Le eno nesrečo ima: univerzitetni profesor je. Kot tak pa nima dosti možnosti, da postane slaven. Sicer pa to ni važno. Važno je, da je in ostane prva avtoriteta v družini.«

Moč tiskane besede

Bolniška sestra pripoveduje o bolnici, ki je trpela silne bolečine.

»Ali ste ji vzbrizgnili mamilo?« me je vprašal zdravnik. »Sem, kakor ste naročili, toda brez učinka; kakor da bi zlila žlico vode v morje.«

Drugi dan sem prinesla bolnici otroško slikanico in ji dejala: »Glejte slike, tako vam bo hitreje minil čas. »Vzela je list in ga pričela ogledovati, a kmalu so ji roke trudno omahnile in list je obležal na beli odeji. Takrat je prišel v oddelek mladenič s krajevnim katoliškim listom. Pogosto je prišel ta mladenič bolnikom prodajat katoliški list, katerega je ponujal brez vsake vsiljivosti in s prisrčnim nasmehom, a le malo jih je seglo po listu. Tisti dan je stopil k postelji težko bolne mladenke.

»Ne morem brati, še to mi je pretežko,« in je pokazala na otroško slikanico na odeji. »Zelo trpite?« je mladenič vprašal s sočutjem. Prikimala je. Voščil ji je zboljšanje in hotel oditi. Tedaj pa je segla po denarnico in kupila list...

Ko sem pozneje šla mimo njene postelje, sem opazila, da se ji je obraz zjasnil in vzdihi so postali redkejši. »Vam je odleglo sem vprašala. »Malo«, je odgovorila. »Zdi se mi, da mnogo manj trpite,« sem jo bodrila. Nasmehnila se je, vzela list in poiskala stran ter mi pokazala en sam stavek. Ne spominjam se več, kdo ga je napisal, a vtisnil se mi je globoko v spomin. Glasil se je takole: **»Ne moreš biti ne mati ne oče drugim, če nisi s Kristusom pribit na križ.«**

»To vam je v uteho, kajne?« sem se ji nasmehnila. »Da, vzela sem list, ker mi ga je s toliko ljubeznijo ponudil, pa sem našla v njem toliko tolažbe. Ta tiskana beseda je zame vredna zlata!«

Kmalu nato je prišel v oddelek raznašač z nabito polno torbo časopisov, revij in ilustracij zgolj dvomljive vrednosti. Meni je bilo bridko pri srcu, ko sem videla, koliko rok sega po tem malovrednem čtivu. Vpraševala sem se: »Zakaj oddamo mi tako malo katoliških listov in dobrih revij?« Ob tem razmišljanju pa so mi prišle v spomin besede svetega pisma: »Zamašili so si ušesa in si oči zatisnili, da ne bi morda z očmi videli in z ušesi slišali in s srcem umeli ter se spreobrnili.«

Boj med dobrim in slabim tiskom je vedno hujši. Tisti, ki sega po dobrem tisku, pomaga graditi Kristusovo kraljestvo na zemlji; če pa sega po slabem tisku, pomaga to kraljestvo rušiti!

Za smeh

»Mama, ali res človek razpade v prah, potem ko je enkrat mrtev?«

»Da, sinko! Zakaj pa to vprašaš?«

»Ker se mi zdi, da je moral pod posteljo že dalj časa ležati mrtev človek!«

Iz filmskega sveta

Razmah filma po svetu

Že iz številk je mogoče dobiti precej zanesljivo predstavo, kako je danes film priljubljen in kako je prav zaradi tega filmska mreža razširjena po svetu.

Na svetu je bilo pred približno petimi leti okoli 140.000 kino-podjetij. Na prvem mestu je seveda Evropa, o kateri je znano, da film najbolj ceni in ljubi. Od imenovanega števila je namreč imela sama 94.000 kino-dvoran in med evropskimi državami je prednjačila Sovjetska zveza z 39.000 filmskih gledališč. Nato si sledijo Francija, ki jih je naštela kar 10.435, Italija 7.443, Zahodna Nemčija z 5.328, Anglija s 4.522, Španija s 4.405 in mala Belgija s 3.000 kinematografov. V Ameriki pa so našteli nekaj nad 30.000 kinodvoran. V Aziji, ki je s približno 11.000 kino-podjetji na tretjem mestu, je vodila Japonska s svojimi 4.300 filmskimi podjetji. V Avstraliji je okoli 2.500, v Afriki pa okoli 1.000 kinodvoran. Tudi na Kitajskem si je filmska umetnost utrla pot med ljudstvo, saj trdijo, da so že dosegli 25.000 kino-ustanov. Nekateri filmski strokovnjaki zatrjujejo, da vsak mesec na svetu prodajo več kot milijardo filmskih vstopnic. To je številka, ki je zares velika in da mnogo misliti!

Po svetu srečamo danes najrazličnejše kino-dvorane: razkošne in velikanske, da sprejmejo k eni sami predstavi preko tri tisoč gledalcev; še večje so na prostem, kjer lahko filmsko predstavo gleda tudi 15.000 ljudi. Druge dvorane pa so majhne in preproste, kjer sedijo gledalci na raskavih klopeh ali pa obstajajo tudi taki filmski prostori, kamor se gledalci pripeljejo z avtomobili in kar iz njih gledajo film.

Večinoma uporabljamo danes tako imenovani normalni ali široki trak, ki je že v rabi od leta 1900. Ta filmski trak je širok 35 mm in so na obeh straneh vtisnjene vanj luknjice, tako imenovane perforacije, ki omogočajo tek filma. Slike na filmskem traku so nanizane tako, da tečejo zaporedoma po dolžini filmskega traku. Na meter filmskega traku pride 53 filmskih slikic in jih v eni sekundi preteče mimo filmske leče kar 24. Tako nagla izmenjava slikic povzroča pri gledalcu vtis, da vidi normalno sliko gibanja. 1.500 m dolgi filmski trak preteče v 55 minutah, 100-metrski trak pa rabi za svoj tek tri in pol minute.

V filmski produkciji pa ne uporabljajo samo normalnega filmskega traku, temveč tudi tako imenovani ozki filmski trak, ki je širok samo 16 mm in je perforiran samo na eni strani, če gre za zvočne filme, dočim je nemi ozki film perforiran na obeh straneh. Ozki film je zelo pripraven za prikazovanje v potujočih filmih, pri predavanjih in v šolah. Amaterji pa uporabljajo še ožji filmski trak, ki je širok samo 8 mm. S takim majhnim filmskim trakom je mogoče vsakemu amaterju na cenén način tudi večje filme posredovati tudi v najpreprostejših okoliščinah. Zlasti za društvene svrhe je svetovati uporabo ozkega filma, kajti tudi nabava takih filmov je sorazmerno poceni.

Pri nas v Avstriji se je najbolj uveljavil normalni trak in to tudi v društvenih in potovalnih kino ustanovah.

Rojstni dan je podaril

Nenavadno darilo je poklonil pred skoraj 70. leti slavni pisatelj Robert Louis Stevenson hčerki dobrega prijatelja za katero je zvedel, da se čuti zelo prikrajšano, ker je njen rojstni dan na božič in dobiva torej le enkrat na leto darila.

Stevenson je ponudil deklici, da ji odstopi lastni rojstni dan in ker je bil, preden se je posvetil pisanju, odvetnik, je tudi hitro sestavil kolkovano listino, v kateri je med drugim pisalo:

»Ker se je Miss Annie Walker krivično rodila na božični dan in je prikrajšana za pravo proslavo rojstnega dneva in ker sem jaz že dosegel starost, ko je človek nima več rad, če mu kdo omenja rojstni dan, odstopam s tem 13. november omenjeni Miss Annie Walker v trajno in nepreklicno last. Želim, da se v bodoče tega dneva veseli in ga praznuje po starih običajih z lepimi oblekami, sladkarijami ter prejemanjem daril in čestitk, kakor je bilo vedno tudi pri njenih prednikih...«

Annie živi še danes v New Yorku in še vedno obhaja svoj »podarjeni« rojstni dan vsako leto 13. novembra.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Georges Virres:

Smrtne rože

Povedal bi rad to, kar mi je pripovedoval neki dobričina, ki sem ga izprva preziral radi prekanjenih oči in radi dobičkaželjnosti. Zdelo se je, da so pri njem zatrta sploh vsa druga čustva, in smatral sem se še za bistrovidnega.

Vstopil je torej danes zjutraj v mojo sobo in obdržal na koničasti glavi svojo svileno čepico. Njegova majhna, naprej štrleča lica so bila rdeča kot navadno in njegovo slabotno telo je bilo sklonjeno še globlje nego navadno. Kadar so ljudje govorili o njem, so rekali: »To je svoje vrste modrijan!« Razložil mi je brez ovinkov namen svojega obiska, ki je bil popolnoma drugačen, nego kateri prejšnjih. Šlo je za neki malo važen posel, ki ga bo lahko rešiti.

Sporazumela sva se in on je umolknil, a je vendarle še obsedel in nikakor ni bilo videti, da bi mislil že na odhod; le njegove oči so me proseče gledale, tiste uboge oči, ki plakajo brez joka in ki se rdeče brez solzá.

»Nekaj vas še teži, Andrej?«

Tedaj je planilo iz njega. Nagubančen obraz, ožgana lica, roke, ki so se opirale na palico, suho telo, vse je bilo vznemirjeno in njegov pogled je prosil za moje usmiljenje:

»Jaz sem trpel, mnogo trpel...«, mi je izjal. »Moj sin je mrtev, saj menda veste. Po pogrebu nisem hotel videti nikogar. Hodil sem vedno sam, delal vedno sam in vedno, vedno mislil le na svojega otroka. To je tisto, kar žene človeka v pravo blaznost. Uvidel sem to in tedaj sem iskal cerkveni zvonik — iz našega sela ga je komaj videti — vendar sem ga našel in začel moliti. Z dvajsetimi leti, gospod moj, oditi na tak način in tako hitro... Ah! Po moji glavi se je podilo samo to. Mnogo teže je potolažiti moža nego ženo in kaj naj rečemo staremu kmetu, vajenemu življenjskih preizkušenj, drugega kot to, da je Bog v svoji neskončni previdnosti obtežil svoje in da jih bo zato že neprecenljivo poplačal.«

Andrej razume, upa; v svoji veri je trden kot hrast, kot skala.

Poslušam nadaljevanje njegovega pripovedovanja:

»Moj sin je zbolel pri delu. Ulila se mu bila kri in onemogel je obležal na polju. In sedaj vam bom povedal nekaj, česar nisem povedal še nikomur...«

Andreju je gorelo v očeh in preden je nadaljeval, so se mu razburjeno tresle njegove blede stare ustnice, segajoče v ožgana lica. Obotavljal se je. Slišal sem ropot ure na kaminu in poslov korak po hodniku, toda zdajci sem pozabil na vse in poslušal le še svojega obiskovalca.

»Ko sem šel, gospod, poleg njive, prav tam, kjer je bruhal moj otrok kri, sem zagledal rasti tam prekrasen šopek rož in zelenja...«

Ustavil se je in očividno čakal kakega mojega vprašanja. Ker ga ni bilo, je Andrej nadaljeval s čisto spremenjenim glasom:

»Imel sem nekako slutnjo... Bil sem prepričan, da sem uganil pravo, vendar sem se hotel še preveriti...«

In zapičil je svoj pogled vame, pričakujoč, da me bo s svojim odkritjem presenetil, a se je hitro zopet obvladal in njegove besede so se umirile:

»Ko smo pri nas klali, sem vzel steklenico in jo napolnil s krvjo (nihče ni vedel tega, nihče). Odšel sem na polje, razlil kri ob stezi ter si dobro zaznamoval dotično mesto. Tako je bil torej tudi tam prostor, poškropljen s krvjo, kakor ob smrti mojega sina...«

Gledal sem tega moža, ki je sedaj stal tako zgrbljen, tako zlomljen in tako drhteč.

»Prešlo je nekaj časa. Odšel sem večkrat pogledat, toda zrastlo ni nič. Čakal sem neprestano, toda pognalo ni nič in nič ni vzvetelo.«

»In potem, Andrej?«

»In potem? Kako, gospod, ali ne razumete znamenja? Ali ne uganete?«

Njegov obraz je bil podoben obrazu razsvetljenca. V tistem hipu je tudi mene zgrabilo njegovo razburjenje in kriknil sem pred njim:

»Da! On! Andrej! Tudi jaz ne dvomim prav nič!«

»On je v nebesih, kaj ne? Tiste čudovite rože so bile znamenje...«

»To je bila njegova duša, ki je cvetela!...«

Ker sem izgovoril te besede, je zgrabil v svoje tresoče roke moje in po njegovem licu so polzele debele solze.

Take so tajne globine kmečke duše, tak je smisel skrivnosti pri preprostih, pri ponižnih. Ni niti klasa na polju, ki bi ušel božji volji, in ni nobene misli, ki bi ne segala v onostranstvo.

Pierre l'Ermite:

Čeber sestre Germane

Sredi Levallois-Perreta, tik Pariza, domovine najmodernejših avtomobilskih, letalskih in drugih tovaren... sredi med kinematografi in truščem težkih kamijonov se dviga na Gidovi cesti št. 45, otok tišine, zavetišče malih sester ubogih.

Obsežno zidovje, na pogled bogato, kajti prvotno ni bilo postavljeno zanje, toda obloženo s težkimi bremeni, s preluknjanimi strehami, z velikimi dnevnimi izdatki in z brezobzirnimi davki. Plemenita in viteška Francija je edina država na svetu, ki ne dovoljuje malim sestram ubogih nobenih davčnih popustov.

Tako so odločile framazonske lože, ki slej kot prej gospodarijo pri nas.

*

Male sestre ubogih!... Ime, polno ponižnosti in nežnosti.

Pri njih se drug za drugim nabirajo prave množice ubožcev, preden prestopijo strašno mejo, ubožcev, ki nimajo več ne družine ne pohištva ne doma in ki bi umirali od mraza in lakote na cesti, če bi ne posvečale preblage redovnice, živeče dobesedno le iz dneva v dan, svojih življenj in svojih src njih bedi.

Po svetu je okoli 6000 takih malih sester ubogih, ki skrbe za okoli 47.000 hiralcev.

*

Vsekakor pa je treba priznati, da dobe mnoge nekako zadoščenje že same v sebi.

Ni brez zadoščenja skrbeti za otroke, za odrasle, za ranjence.

Prav zanimivo je slediti boju med mikrobom in znanostjo na telesu, ki je za to občutljivo.

Jetični so večkrat ognjeviti... pesniški... mladeniči dvajsetih let...

Svetla vrata upanja jim ostajajo vedno bolj ali manj odprta. Kujejo načrte prav do samega praga večnosti. Poznal sem take, ki so se celo zaročili na predvečer svoje smrti.

Toda živeti noč in dan sredi starcev, ki jih je življenje že premagalo, ki so jih zagrenile osamljenost, razne nezgode, neprestane bolezni, pomanjkanje lastnega ognjišča..., ki nimajo upati na prav ničesar drugega več kot le še na smrt..., da, za to pa ni menda nobenega človeškega povračila.

Gre vsekakor za čisto zlato nadnaravnosti.

In v tem poklicu je njih uboga človeška narava tako potlačena, da prepovedujejo redovna pravila malim sestram celo najbednejši harmonij v njih kapeli, najvišjem pribežališču v stiskah.

*

Vendar obstajajo celo v tem ugonabljanju vse človeške tolažbe neke stopnje...

Tudi tu je kapela, bolniška soba, kuhinja, spalnice.

Toda je tudi pralnica..., umazano perilo teh starcev!

Tu je zadnje dno...

Mali sestri, ki je živela tu, v tej pralnici — sestri Germani — se je približala smrt.

Zgrudila se je tam od izčrpanosti pred svojim čebrom, ki ga je ona sama popravljala že sedem in dvajset let.

Berite dobro: sedem in dvajset let!

*

Ah!... Ta čeber... ta previsoki in zastareli čeber... in njegov križ pod njim..., na katerega je stopala tolikokrat vsak dan!

S. Germana ga je ljubila, kajti ta čeber je zvesto služil svojemu namenu že preko verjetnosti.

»Ta teden je majhen teden... Nisem oprala več kot 140 rjuh in 300 srajc...«

»In v običajnih tednih, sestra moja, koliko jih imate...?«

»Štiri sto rjuh..., pet sto srajc in potem seveda še pletene kose, flanelaste ter dnevni drobiž.«

»In vi vzdržite?...«

»E,j treba je! Kaj bi bilo s starci in starkami, če bi ne imeli čistega perila? Najtežje je ob menjavi letnih časov.«

*

Toda mala sestra Germana je vzdržala, ni pa vzdržal več čeber, čeprav je bil iz rdečkastega bakra.

Popravljanje tega čebra je bilo zadnja leta največja skrb male sestre iz pralnice.

Po vsaki žehti ga je pregledovala in vselej je prihajala do bolj žalostnih zaključkov...

Pokal je tu... Puščal je tam... Voda, ki je hudomušna, zna najti najmanjšo luknjico, da uhaja, in voda je curljala iz njega zgoraj, je curljala v sredini, je curljala spodaj, je curljala povsod...

Tedaj je poklicala s. Germana na pomoč sv. Jožefa, velikega zaščitnika malih sester.

In po navdihu njega, kot očeta revne družine, ki je prišla v stiske, je iznašla sestra posebno lepilo, s katerim je mašila luknje... in poseben kit, s katerim je polnila razpoke!

*

Toda to je bilo treba ponavljati vedno iznova... »Teče voda, teče...«

Žeblji so se majali v luknjicah... Dno se je luščilo... Če je popravila na enem kraju, je počilo na drugem... Oh, kakšne nadloge!...

Toda s. Germana ni vrgla puške v koruzo.

»Sv. Jožef, tako vendar ne gre več, sam vidiš... Kar prepričaj se! Ti moraš popravljati tudi čeber presvete Device! Torej popravi še mojega nekoliko! Moja žehta teče na vseh koncih in krajih... To sploh ni več noben čeber, temveč že pravo rešeto... Kar poglej, sv. Jožef... Pokaži še tu nekoliko dobre volje!«

Sv. Jožef ima male sestre očividno prav rad, toda prosijo ga toliko, tega dobrega sv. Jožefa, da večkrat niti do sape ne pride... Pogosto ga je treba čakati in tedaj je velik križ.

»Mati moja... Nov čeber... Kaj pravite...? Ali bo predrag...?«

(Nadaljevanje na 8. strani)

N. V. GOGOLJ: 10

Majska noč ali utopljenka

»Ne, bratci, tako ne gre. Čudim se vam, da se še niste spametovali, čeprav so vam vsem že osivele glave. Čarovnice ni mogoče sežgati z navadnim ognjem. Volkodlaka uženeš samo z ognjem iz pipe. Počakajte, bom že jaz opravil!« se je opogumil starosta.

Po teh besedah je pokleknil, usul iz pipe gorečega pepela na slamo in začel razpihavati iskre. Uboga svakinja pa se je zaradi samega obupa opogumila: glasno je začela može prositi in jim prigovarjati, naj bodo pametni.

»Stojte, bratci, ne nakopavajte si greha po neumnem! Morebiti res ni satan,« je dejal pisar. »Če stvar, ki tu notri sedi, pristane na to, da napravi znamenje svetega križa, bo to zanesljiv znak, da nima nič skupnega s hudičem.«

Predlog je bil sprejet.

»Čuj, satana!« je dejal pisar, ki je pritisnil ustnice na razo v vratih. »Če se ne premakneš z mesta, bomo vrata odprli.«

Odprli so vrata.

»Prekrižaj se!« je zapovedal starosta, pri tem pa se ogledoval na vse strani, da bi v primeru umika našel varno zavetje pred nečisto silo.

Svakinja se je prekrižala.

»Pri moji veri, res je svakinja!«

»Katera peklenska sila te je zaprla v to luknjo?«

Svakinja je ihte povedala, kako so jo fantje na ulici zgrabili in jo, čeprav se je z vsemi štirimi branila, vrgli skozi široko okno v bajto ter oknico zabili. Potem pa je pristopila k starosti, ki se je plaho umikal in zijal s svojim zdravim očesom vanjo kakor v čudo. »Tako torej enooki zlodej!« je kričala, »dobro poznam tvoje misli in naklepe! Poiskal si priliko, da se me znebiš, sam si vse to izspletkaril, da bi se lahko svobodno vlačil za deklinami pa da bi nihče ne opazil, kakšne uganja sivolasi dedec. Ti misliš, da ne vem, kaj si včeraj govoril Hani? Vse vem. Mene nihče ne bo prevaril, taka bedasta betica kot ti pa še najmanj. Dolgo potrpim, kadar pa mi je preveč, potem se pazi, stari babjak!...«

»Ujeli smo ga!« so zdajci kričali desetniki, ki so od nekod pritekli na pozorišče.

»Koga ste ujeli?« je vprašal starosta.

»Hudiča v narobe obrnjenem kožuhu.«

»Sem z njim!« je zatulil starosta in zgrabil ujetnika za roke. »Bedaki! To je pijani Kalenik!«

»Hudiča!« so odgovarjali policaji. »Trdo smo ga držali, gospod starosta. V stranski ulici so nas vražji fantje obkrožili, plesali okoli nas, nas vlekli za obleko, kazali jezike, skušali, da bi nam ga iztrgali iz rok. Bog vedi, kako da smo namesto njega privlekli zdaj sem to vrano.«

»V svojem imenu in v imenu vaške občine ukažem,« je slovesno izpregovoril starosta, »da tistega razbojnika nemudoma primete! Takisto vse, ki jih najdete, da razgrajajo po vasi. Vse morate pripeljati semkaj predme na razpravo!«

»Usmili se nas, gospod starosta!« so vzkliknili desetniki in se mu priklonili do zemlje. »Če bi ti sam videl, kakšne spake so to! Kaznuj nas Bog, če smo kdaj na svetu, odkar smo se rodili in bili krščeni, videli take gnusne spake. Kako lahko bi se zgodila kakšna nesreča, gospod starosta! Tako zelo utegnejo človeka preplašiti, da ga ne ozdravi nobena konjederka.«

»Jaz vas bom naučil straha! Nočete me poslušati? S fanti držite? Uporniki! Kaj to pomeni? Zarota? Razbojništvo podpirate! Le počakajte, pokažem vam! Komisarju naznanim. Nemudoma, vam pravim, nemudoma poloviti vse in privesti semkaj! Poletite ko ptice! Da bi vas!...«

Vsi so se razbežali.

Utopljenka

Ne da bi si delal kakšnih skrbi, ne da bi mu bilo mar zasledovalcev, ki jih je starosta poslal iskat zločinca, se je povzročitelj vse te zmešnjave bližal staremu dvorcu na bregu ribnika. Menda je vsak uganil, da je bil to Levko. Njegov črni ovčji kožuh je bil odpet; kučmo je imel v rokah; pot mu je lil po čelu v potokih. Veličastno in mračno je črnel javorjev gaj, ki ga je mesec obseval s tenkim srebrnim sojem samo ob robovih, ki so bili naravnost obrnjeni naproti njemu. Z ribnika, ki je nepremično počival, je vel svež hlad, ki je vabil utrujenega mladeniča, da bi se na njegovem bregu spočil. Krog in krog je vse molčalo; le iz globine goščave je odmevalo sladko petje slavčka. Nepremagljiva dremota je zatiskala fantu veke; utrujeno telo je hotelo zaspati, glava je klonila na prsi... »Ne, zaspati pa ne smem,« si je dejal, vstal in si mel oči. Pogledal je okoli sebe: noč je sijala v bajni luči. Blesku meseca se je pridružil čuden, očarujoč svit. Še nikoli ni bil doživel kaj takega. Srebrna megla je zavila vso pokrajino v svoj prosojni plašč. Blaga dišava cvetočih jablan in nočnih cvetic se je razlivala po zemlji. Ves začuden je zrl v nepremične vode ribnika: stari gosposki dom se je zrcalil v njem jasno in z nekim neizrecnim veličjem. Namesto mračnih oknic je videl veselo razsvetljena stekla oken in vrat. Skozi okna je bleščalo zlato. Zdajci se mu je zazdelo, da se je eno izmed oken odprlo. Zadržal je sapo, ni trenil z nobenim udom in ni odmaknil očesa od ribnika; čutil je, kakor da se je sam pogreznil v dno ribnika in da od tam gleda v dom: najprej se je zasvetil v oknu bel laket, potem se je naslonila nanj ljubka glavica z bleščečimi očmi, ki so se svetile skozi temnoplave kodre las. Zdajci mu je lahno pokimala in se mu nasmehljala...

(Dalje prihodnjič)

Svetovno prvenstvo v nogometu

Milijone in milijone je ljudi na svetu, ki stalno obiskujejo športna igrišča, da prisostvujejo nogometnim igram. In gotovo je še več ljudi, ki nervozni zasledujejo letošnje svetovno prvenstvo v Čile in nestrpno pričakujejo izidov posameznih tekem. Je to sicer nekaj neverjetnega, a vendar razumljivo, če pomislimo, da je nogomet zanimiva igra, če ga igrata dve dobri moštvi in se poslužujeta samo dovoljenih sredstev za dosego zmage, se pravi, da igrata »fair«. Človek skoraj verjeti ne bi mogel, da ima igra, ki se odvija na določenem prostoru z 22 igralci, ki se poslužujejo žoge — pod vodstvom sodnika — toliko vnetih pristašev.

Če je v moštvu kaka slaba točka, šepa cela enajstorica, kajti pri tej igri je harmonija izredne važnosti. Poleg drugih vplivov neredkokrat tudi nasprotnik spravi iz koncepta celo moštvo, da zaigra drugače kakor običajno. Vedeti namreč moramo, da je nogomet igra in borba: igra z žogo in obenem borba za žogo. Zatorej je treba izbrati pravilno pot; kajti kdor samo igra, izgubi bitko in, kdor se samo bori, tudi.

V zadnji izdaji našega lista smo poročali o tekmah prvih štirih dni, ko je 32 enajstoric absolviralo 16 srečanj. Preden preidemo na nadaljnja tekmovanja, bi še omenili, da igrajo nekatera moštva tako ostro ali bolje rečeno surovo, da je bilo mnogo igralcev močno poškodovanih in za nadaljnja tekmovanja onesposobljenih. V tem pogledu se je največ grešilo pri tekmah Rusija: Jugoslavija, Španija:Češka, Italija:Nemčija in Čile:Italija. Tekme prvih dni z nogometom niso imele dosti skupnega, kajti to niso bile igre, ampak surove bitke, pri katerih je šlo samo za zmago in to za vsako ceno. Zlasti pri tekmi Italija:Čile je bilo toliko obračunavanj med igralci, da je bila tekma bolj podobna prosti rokoborbi kakor pa nogometu. Poročila so si edina v tem, da je bilo to srečanje najbolj nemogoča tekma, ki so jo kdaj videli, kajti pretepanja, prerekanja in prekinjevanja igre ni bilo ne konca ne kraja. Seveda gre vse to v glavnem na račun angleškega sodnika Astona, ki ni zgubil samo živcev, temveč so njegove nepravilne, enostranske in pristranske odločitve povzročile pravi kaos na igrišču. Poleg tega je pa bilo domače občinstvo tudi zelo pristransko, ker je hotelo zmago svojih za vsako ceno. Čilenci pa zopet zatrjujejo, da je italijansko moštvo krivo tega, ker to, kar so oni (namreč Italijani) delali z njimi, nima nič skupnega z nogometom. Brez dvoma je krivda tudi na italijanski strani, vendar bo še najbolj držala izjava, ki jo je ob tej priliki podal čilenski trener, ki je rekel: »Že večkrat sem rekel, da je postal nogomet v zadnjih letih vedno bolj surov in brutalen.« Glede na igranje, ki so ga gotova moštva pokazala takoj prve dni, so dobili sodniki od mednarodne nogometne zveze nalog, da vsako surovost že v kali zatro in najstrožje postopajo napram kršiteljem pravil.

Nadaljnja tekmovanja so prinesla naslednje rezultate:

Nemčija:Čile 2:0 (1:0),
Brazilija:Španija 2:1 (0:1),
Argentina:Madžarska 0:0,
Rusija:Urugvay 2:1 (1:0),
Kolumbija:Jugoslavija 0:5 (0:2),
Meksiko:Češka 3:1 (2:1),
Italija:Švica 3:0 (1:0),
Bolgarija:Anglija 0:0

Na osnovi prednjih rezultatov pridejo v četrt-finale naslednji pari: Rusija-Čile, Brazilija-Anglija, Nemčija-Jugoslavija in Madžarska-Češka. Te igre so bile v nedeljo, dne 10. junija.

Izid četrt-finala je takle:

Rusija:Čile 1:2 (1:2),
Brazilija:Anglija 3:1 (1:1),
Nemčija:Jugoslavija 0:1 (0:0),
Madžarska:Češka 0:1 (0:1).

V semifinale pridejo naslednji pari: Brazilija-Čile ter Jugoslavija-Češka; te tekme so v sredo, finale pa bo v nedeljo, dne 17. junija. Nemčija, Madžarska, Rusija in Anglija so od nadaljnega tekmovanja izločene, kar je prava senzacija za ves nogometni svet.

Ivo Kermavner

Ob morju in na soncu

(Nadaljevanje s 5. strani)

Natrpano poln avtobus se je končno zmajal in počasi ter previdno vozil na klancu ven iz mesta mimo vojašnic in pokopališča po viljugasti cesti navzgor. Ženske niso utihnile niti za trenutek, toliko so si imele povedati. Vozili smo se mimo skrbno obdelanih vinogradov in hrastovih gozdičkov; v višji legi so prevladovali nizki borovci. Po vsem pobočju pa iz tal štrlijo sive skale. Od ceste se na več krajih vzpenjajo stopnišča v hrib k hišam. Pri vsakem postajališču se babji jarmak še bolj razživi: ženske izstopajo, a preden so vsi punkiji iztovorjeni, traja precej časa in jeziki imajo še mnogo opravka. Vedno bolj se avtobus prazni, zato laže ogledujem okolico. Na eni podolgovati stavbi berem napis »Pučka škola«. To šolo so še v cesarski Avstriji sezidali hrvatski rodoljubi za otroke, ki bi drugače ali sploh ne imeli pouka, ali bi morali hoditi daleč v Lovran v italijansko šolo.

Avtobus zavije v višini morda 600 m nad morjem mimo razvaline mogočne hiše proti skupini hiš, ki se imenuje Lovranska Draga. Nekatere hiše so mogočne in prikupne, vmes pa se vidijo tudi stara, še s slamo krita majhna poslopja. Za Drago se razvija skoraj ravna planjava s polji in vinogradi. Tu je za nas konec sveta, hočem reči: dalje cesta ne vodi. Mogla bi ostati tu, se razgledati, v gostilni okrepčati in se s prihodnjim avtobusom vrniti, pa sva se raje takoj peljala nazaj, da prideva pravočasno h kosilu.

Nazaj grede je bil avtobus skoraj prazen, pogled iz njega neoviran. Čudovito lepo lego ima tista razvalina na robu s krasnim razgledom na morje in okolico Drage. Ta razvalina ima svojo zgodovino. Povedali so mi o tem sledeče: Cesar Franc Jožef I. je imel tu nekje nezakonskega sina. Poskrbel pa je zanj z denarjem in mu dal sezidati na tistem krasnem obronku lepo vilo. Tu se je temu tako dopadlo, da je hotel še po smrti biti tam pokopan. Vložil je, ko se je postaral, na cerkveno oblast tozadevno prošnjo, kar mu pa ni bilo ugodeno. Kljub temu pa se mu je želja le izpolnila. V bojih med partizani in Nemci v zadnji svetovni vojni je tudi ta Habsburžan po krvi bil ustreljen in zgubil življenje in so ga kar tam pokopali. Lepo vilo pa je uničil požar, da so od nje ostali le še začrneli zidovi z velikimi praznimi okni.

Vigred se je letos tudi tu zapoznila za tri tedne. Namesto v začetku maja zorijo češnje šele zdaj konec meseca. Zelo dobro so obrodile in si jih vsak dan privoščimo v izdatni meri. Toplo sonce izrabljam za sončenje, za kopanje pa je morje še prehladno, nočem si v njem svojega revmatizma še pomnožiti. Zdravstveno pa sem si v teku štirih tednov zelo opomogel. Dopust poteka, kmalu se bo treba posloviti, a s trdnim namenom: vrnem se spet avgusta v družbi sobratov, ki tudi žele svoj zasluženi dopust preživljati ob morju. Morda se takrat spet oglasim! Pozdravljeni!

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. — Sobota, 16. 6.: Der Garten Eden (V). — Brezpomemben film, ki dela reklamo za prosto telesno kulturo. Odsvetujemo! — Nedelja, 17. 6.: Der Ehestreik (IVa). — Vaška veseloigra. — Sreda, 20. 6.: Mohawk (IV). — Barvni film iz divjega zapada. — Četrtek, 21. 6.: Annelie vom Berghof (III). — Film iz kmečkega izvljenja po nekem romanu.

Borovlje. — Sobota, 16. 6.: Ein Sommer mit Anita (IV). — Bogoslovec se zaljubi v sosedovo hčerko in se notranje izneveri svojemu poklicu. Zaradi zunanjih dogodkov se končno vrne v seminar. — Nedelja, 17. 6.: Was macht Papa denn in Italien? (III). — Družinski oče potuje v Italijo in se vrne z bogato dediščino domov. — Torek, 19. 6.: Die Killer von Dakota (IVa). — Film iz divjega zapada. Farmarji se borijo za svojo domovinsko pravico. — Četrtek, 23. 6.: Bis ans Ende aller Tage (IV). — Mlad mornar pripelje iz Honkonga mlado kitajsko nevesto. Kljub vsem težkočam si ostaneta zvesta. S premislekom!

Dobrla ves. — Sobota in nedelja, 16. in 17. 6.: Schön ist die Liebe am Königsee (III). — Veseloigra. Voditeljice neke baletne skupine se po mnogih zapletljajih otrese predsodkov o ljubezni in zakonu. — Sreda, 20. 6.: Der letzte Zeuge (IVa). — Dramatičen film. Umor nekega otroka privede do prenagljene obtožbe nezakonske matere. Končno pridejo na sled pravemu morilcu.

Miklavčevo. — Nedelja, 17. 6.: Die 1000 Augen des Dr. Mabuse (IV). — Zločinec kontrolira neki hotel na tajen način. — Četrtek, 21. 6.: Schmuggler von Lermoos (IVb).

Pliberk. — Sobota in nedelja, 16. in 17. 6.: Aufstand der Gladiatoren (IV). — Zgodovinski film o vstaji gladiatorjev v Mali Aziji. — Torek, 19. 6.: Hinter den Mauern des Grauens (IV). — Grozljiv film o nekem prismojenem graščaku. — Četrtek, 21. 6.: Mitternachtspitzen (IV). — Kriminalni film.

Sinča ves. — Nedelja, 17. 6.: Ein Sommer mit Anita (IV). — Bogoslovec se zaljubi v sosedovo hčerko in se notranje izneveri svojemu poklicu. Zaradi zunanjih dogodkov se končno vrne v seminar. — Ponedeljek in torek, 18. in 19. 6.: Messer an der Kehle (IV). — Divja epizoda iz ameriške domovinske vojne. — Sreda, 20. 6.: König der Banditen (IV). — Pustolovski film o mehikanskem ljudskem junaku Pancho Villa. — Četrtek, 21. 6.: An heiligen Wassern (IIa). — Domovinski film. V neki švicarski gorski vasi zahteva vzdrževanje vodovoda marsikatero človeško življenje, zaradi tega pride tudi do napetosti med vaščani. — Petek in sobota, 22. in 23. 6.: Ungebändigt (IV). — Družinski konflikt v neki ameriški farmarski družini.

Št. Jakob v Rožu. — Sobota, 16. 6.: Labyrint (IVa). — Ozdravitev neke pohlepne žene. — Nedelja, 17. 6.: Annelie vom Berghof (III). — Film iz kmečkega življenja po nekem romanu, kjer so pohlep po denarju in intrige kaznovane.

Čeber sestre Germane

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Nov čeber...? Danes!... Hčerka moja, niti misliti ne moremo na to!«

»Naš bo kmalu brez dna.«

»Prosite torej sv. Jožefa!...«

»Saj ga prosim že neprestano! Toda noče niti slišati o tem, Pušča me na cedilu... hladnokrvno.«

Kaj pravite...?

*

Sedaj se je pa končno zgrudila mala sestra Germana sama, tako blaga, tako delavna.

Pralnica je torej zmagala, čeprav je bila sestra kakor iz železa.

Padla je na svojem bojnem polju, pred svojim čebrom, nekega večera velike žehte, v senci cele gore rjuh.

Zgrudila se je in ni več vstala.

Toda še umirajoča je pomignila svoji materi predniči:

»Mati moja..., končano je!... To je bila moja zadnja žehta... Molite za mojo ubogo dušo... in tudi za moj čeber, ki gre isto pot kot jaz.«

Potem je zbrala s. Germana še nekaj sape in dostavila:

»Toda prišedši tja gori, ko bom opravila svojo žehto, bom šla in napadla sv. Jožefa... In videli bodete!... Kmalu dobite pomoč...«

»Vi bodete napadli sv. Jožefa!...« je tarnala častita mati in sklepala roke od zgražanja.

»Da, šla bom in ga pošteno zdelala...«

»Gospod, odpusti ji... saj ne ve več, kaj govori...«

*

In mala sestra je ta napad očividno tudi res izvršila.

Mene obsipajo vsak dan z vsemi mogočimi posli, prav zanimivimi. Žal sem tudi jaz kakor sv. Jožef prisiljen, da marsikaterega prezrem.

Toda nekega dne zaslišim naravnost ukazujoč glas, ki mi je govoril:

»Pojdi k malim sestram... Poromaj k čebru s. Germane...«

»Kdo je to, s. Germana?«

»Pojdi, ti pravim!...«

»Imam že čez glavo teh sestankov!...«

»Toliko slabše zanje... Pojdi tja... ne jutri... še danes! In obrnil se boš na prijatelje malih sester...«

»Za denar?«

»Seveda!... Mnogo denarja za njih čeber... in tudi za njih streho, ki se že podira... Predvsem si pa dobro zapomni njih naslov: Gidova cesta, št. 45.«

*

Tako torej! Odšel sem v Levallois... in stopil sem tudi v slavno pralnico...

In ta je dobila svoj kotel!...

Toda očividno je morala spraviti mala sestra Germana tam gori pokonci vse...

Še eno romanje v Rim

(Svetovno izseljensko romanje od 2. do 9. avgusta 1962)

Pred desetimi leti je papež Pij XII. v svoji konstituciji »Exul Familia« začrtal glavne poteze, kako naj bo urejeno dušno pastirstvo tistih ljudi, ki gredo s trebuhom za kruhom ali za svobodo proč z domače župnije in izven svojega naroda med ljudi, ki govorijo drug jezik in imajo druge navade in včasih tudi drugo vero.

Izseljenci po zapadni Evropi in po obeh Amerikah so se odločili, da bodo ta jubilej proslavili z velikim svetovnim romanjem izseljencev in beguncev v Rim, da se tam sv. očetu poklonijo, zahvalijo vodstvu Cerkve za naklonjenost do njih in si ogledajo središče krščanstva ter njegove zanimivosti.

Poleg avdience pri sv. očetu Janezu XXIII., velike službe božje v cerkvi sv. Petra ob navzočnosti najrazličnejših narodov, ogleda katakomb in drugih zanimivosti večnega mesta bo v Rimu tudi skupna folklorna prireditev, pri kateri bodo nastopile skupine različnih navzočih narodov.

Tega romanja od 2. do 9. avgusta se bodo udeležili tudi naši rojaki, ki žive po Nemčiji, Angliji, Belgiji, Franciji in drugod. Prisrčno so vabljeni nanj tudi rojaki, ki žive razkropljeni po Tirolskem, Salzburškem, Gornjem in Nižjem Avstrijskem, posebej tudi rojaki iz Štajerske (Graza) in tudi rojaki s Koroškega. Ker je do romanja le še dva meseca, se je treba zanj hitro odločiti in prijaviti.

Romarji iz Avstrije bodo šli v dveh smereh. Prva velika skupina romarjev odide z zapadnega dunajskega kolodvora (Wien-West) čez Linz, Salzburg, Innsbruck v Rim. Druga skupina pa odide z južnega dunajskega kolodvora (Wien-Süd) čez Bruck a d.Mur, Celovec in Beljak v Rim.

Prevozni stroški z vso oskrbo v Rimu in vstopnicami v katakombe so: z Dunaja juž. kol. 1380.— šil., Bruck/Mur 1320.—, iz Celovca 1260.—, iz Linza 1380.—, iz Salzburga 1340.— šil.

Prijave sprejemajo do **srede junija** Slov. dušnopastirski uradi v Spittal/D., v Gradcu, v Celovcu, drugod pa bližnji izseljenski oziroma begunski dušni pastirji. Prav bi bilo, da bi se tega romanja udeležilo čim več naših ljudi, da bo tudi naš narod častno zastopan pri avdienci pri sv. očetu. Avstrijsko romanje je pod vodstvom Centrum-agencije z Dunaja in č. g. Štefana Macsady, Caritas, Seilerstätte 14/14, Linz a. d. Donau.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 18. 6.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Za ženo in dekle. — 18.00 Nekaj minut z Veselimi planšarji. — TOREK, 19. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Bolje je paziti, kot zdraviti se. — SREDA, 20. 6.: 14.15 Poročila, objave. — V sredo popoldne v prijetni družbi. — ČETRTEK, 21. 6.: 7.30 Kar želite, zaigramo. — PETEK, 22. 6.: 14.15 Poročila, objave. — Z mikrofonom na obisku v Lepeni, Remšeniku in Lobnici. — SOBOTA, 23. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 24. 6.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 15. 6.: **Die lustige Witwe,** (zadnjič). — Sobota, 16. 6.: **Mit besten Empfehlungen.** — Nedelja, 17. junija: **La Traviata** (zadnjič). — Sreda, 20. 6.: **Gefangene 91.** — Četrtek, 21. 6.: **Pantomima** (igra s kretnjami) Samy Molcho. — Petek, 22. 6.: **Cosi fan tutte** (premiera). — Sobota, 23. 6.: **Im Weißen Rößl.** — Nedelja, 24. 6.: **Cosi fan tutte.** — Začetek ob 19.30 uri.

Za dobro voljo

»Kako je bilo na dopustu?«

»Slabo, zelo slabo. Žena je dobila sončarico, sin je stopil na zarjavel žebelj in si je zastrupil nogo, jaz sem trpel na griži, hči pa je padla z drevesa in si zlomila nogo. Če ne bi človek vsega tega zaradi zdravja delal, bi bilo najbolje, da ostane doma!«

*

Mesar je pritekel v pisarno svojega soseda ovetnika: »Gospod advokat, samo eno vprašanje: ali smem zahtevati povračilo od gospodarja za meso, ki mi ga je v prodajalni izmaknil njegov pes?«

»Seveda,« odgovori advokat.

»Zelo dobro!« je mesar vidno olajšan. »Prišel sem vam povedat, da mi je vaš pes pravkar odnesel za 100 šil. mesa.«

»V redu!« odgovori advokat popolnoma brezbrižno. Dodali boste še sto šil. in tako boste plačali svoje vprašanje, ki ste mi ga pravkar zastavili.«

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik — Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 7.— šil., letno 80.— šil., za inozemstvo 6 dolarjev letno. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.